

8. 1984 96. ÅRG.

Løssalg kr. 12

STAV OLAV

s. 1, Knut W. Ruyter

Fredens utfordring

s. 7, Gunnel Vallquist

Umberto Eco: («Rosens navn»)

s. 10, John W. Gran

25-års jubileum på Lunden

s. 14, Albert Raulin

Når troen anklages

s. 16, Torbjørn Olsen

Den nye kirkeloven

s. 20, Wera Sæther

I landet Israel

OLAV

Påminnelsen fra Budapest

Appeller om kristen enhet er etterhvert blitt en del av vårt liv som kristne. Og en god ting kan ikke sies for ofte. Men kanskje sløves våre sanser etterhvert, - eller vi skyver det hele inn i en så fjern fremtid at det nesten blir oss uvedkommende.

Det Lutherske Verdensforbunds generalforsamling, nylig avsluttet i Budapest, ble også på dette område en viktig vekker, da det bl.a. ble fastslått at mange av de spørsmål som tidligere skilte lutheranere og katolikker, i dag er løst eller iallefall nær en mulig løsning. Dette er i stor grad et resultat av de siste tiårs teologiske samtaler som har foregått mellom våre kirker, både nasjonalt og internasjonalt.

Virkeliggjørelsen av kristen enhet overstiger selvsagt våre menneskelige anstrengelser. Det er Den treenige Guds verk. Men enhet som mål er der, - det avtegner seg i Herrens ord og handling, i Skriften såvel som i kirkens liv og lære.

Å overse dette mål ville være å forråde Herrens inntrengende appell til oss om enhet. En verden som stadig mer sekulariseres er også en sterk utfordring til kristne om gjensidig forening - slik at deres vitnesbyrd kan bli troverdig.

Kallet til enhet er ikke noe som utelukkende angår teologer. Det er et kall til alle kristne uansett konfesjon. Men er vi, i egenskap av Guds folk, tilstrekkelig klar over hvor presserende oppfordringen er? Har vi

trukket konsekvensen av at vi står overfor en «hastesak»?

Teologene har nedlagt - og nedlegger fortsatt - et betydelig arbeid for å fremme denne saken. Vi kan i dag si at enheten ikke lenger virker så uendelig fjern - eller som noe umulig. Men kan vi unngå at denne innsikt utelukkende blir teologenes eiendom?

Som den internasjonale romersk-katolske/lutherske samtalegruppe har uttalt: «Så lenge en teologisk erkjennelse ikke blir akseptert og erfart av hele Guds folk, forblir den teorien til noen få». Dette bør stimulere teologene til å legge vekt på kommunikasjon, til å formidle sine resultater til alle. Og kirkenes øvrige medlemmer må på sin side ta seg tid til å sette seg inn i og drøfte de resultater som nå foreligger. Skjer ikke dette, er det nærliggende å frykte at resultatene fra de forskjellige læresamtaler ikke vil gi de frukter som man nå venter og håper på. Det har vi ikke råd til i en tid og i en verden hvor appeller om enhet og solidaritet blant kristne synes mer maktpåliggende enn noen gang - «så verden kan tro».

Knut W. Ruyter

FREDENS UTFORDRING

En kommentar til hyrdebrevet fra de katolske biskoper i USA

1

«Det grunnleggende vi sier, er at avgjørelsene om atomvåpen er blant de mest presserende moralske spørsmål i vår tid. Selv om disse avgjørelser har klare militære og politiske aspekter, medfører de grunnleggende moralske valg.

I enkle ord sier vi at gode hensikter (forsvare sitt land, opprettholde frihet etc.) ikke kan hellige umoralske midler (bruk av våpen som dreper ikke-stridende og truer hele samfunn). Vi frykter at vår verden og nasjon beveger seg i gal retning. ....

Hele verden må kalles til å fremme moralsk mot og utvikle de tekniske muligheter for å kunne si nei til kjernefysisk konflikt; nei til masseødeleggelsesvåpen; nei til et våpenkappløp som raner de fattige og de syke; og nei til atomtidens moralske fare som stiller menneskeheten ansikt til ansikt med uforsvarlige valg mellom konstant terror eller overgivelse.

Å skape fred er ikke en valgfri forpliktelse. Vår tro krever det. ....»

«Fredens Utfordring.»

«Krig», tenkte den hellige Augustin, «kan noen ganger tiltales for å bekjempe åpenbar urettferdighet.» Men selv på det grunnlag blir det hverken lettere å bedømme en rettferdig krig eller de menneskelige urettferdigheter som kan gjøre krigen til en nødvendighet. «La da enhver som tenker med smerte på alle disse store onder, så grufulle, så skrekkelige, erkjenne denne elendighet som det den er,» skrev Augustin i *De Civitate Dei*

(Guds by). «Og hvis noen tenker på den uten åndelig smerte, da er det en enda mer begredelig tilstand,» advarte han. En slik person har kort og godt «mistet menneskelige følelser.»

Femten århundrer etter Augustin er den åndelige smerte ikke blitt mindre med tanke på krig i dagens verden. Vi vet dessverre at den fryktelige og ufattelige ødeleggelsesevne til titusener kjernefysiske våpen truer med å utslette livet på

jorden. For ikke å snakke om de mange paradokser i forbindelse med avskrekningspolitikken som synes å snu opp-ned på vårt sunne folkevett, innbefattet vårt moralske.

Kristne fra mange kirkesamfunn viser i dag en påfallende interesse for problemene omkring krig og fred, og ved sitt engasjement er det tydelig at de ikke sparer seg noen åndelig smerte. Bare i løpet av det siste år har det vært arrangert mange fakkeltog og fredsmarsjer, og nye uttalelser har sett dagens lys. Fra protestantisk hold kan man finne en meget dyptpløyende og modig uttalelse som ble vedtatt av Kirkenes Verdensråds sjette generalforsamling i Vancouver i fjor sommer. Så vidt meg bekjent er denne uttalelse den eneste klare kirkelige fordømmelse av kjernefysisk avskrekning. Likeledes har budskapet fra «Liv og Fred»-møtet i Uppsala og uttalelsen fra de norske biskoper vært med på å bevisstgjøre kristne om disse spørsmål. Fra katolsk hold har Vatikanet og mange bispekonferanser kommet med viktige innlegg i debatten, blant annet pavens uttalelser til FN's nedrustningskonferanser i New York ved kardinal Casa-

Kronår for bibel-distribusjon
 (NOP) Det meldes fra New York at 1983 kan komme til å gå inn i historien som noe av et kronår for bibel-distribusjon. De forenede bibelselskaper (UBS) registrerte en økning på 13 millioner eksemplarer sammenliknet med 1982.

Tall som er offentliggjort av Det amerikanske bibelselskap, viser en total distribusjon av nærmere fem hundre millioner eksemplarer. Av disse ble 126 millioner solgt i USA alene. Mens tallet for Afrika viser en svakt synkende tendens, viser de sørlige deler av Stillehavs-området en økning på 161 prosent, noe som skyldes en intensivert evangelisering i området.

Det norske bibelselskap blir økumenisk

Det norske bibelselskap vil nå være åpent for alle kirkesamfunn i Norge. Også den romersk-katolske og den ortodokse kirke vil bli bedt om å velge representanter til bibelselskapets råd, som teller femti medlemmer. Hittil har bare Den norske kirke og frimenighetene vært representert.

CHURCH OF NORWAY NEWS

2

roli (1982) og nå senest i Genève ved erkebiskop Silvestrino (1984). Et viktig bidrag ble også gitt ved konferansen om «Confidence and Security-building Measures and Disarmament» i Stockholm i januar i år. En ny, verdifull utvikling er de nasjonale bispekonferansers hyrdebrev om krig og fred. I Europa har de franske, tyske, irske og belgiske hyrdebrev skapt stor diskusjon, men etter min mening står det amerikanske hyrdebrev i en særklasse. Det er dette siste hyrdebrev jeg gjerne vil gjøre kjent og kommentere i denne artikkel.

Fredens utfordring

Før de amerikanske biskoper offentliggjorde sitt hyrdebrev - «Fredens utfordring: Guds løfte og vårt svar» - i mai 1983 med et overveldende flertall (238 for, 9 imot), hadde de i nærmere tre år befattet seg med de skremmende sider ved kjernefysiske våpen, de kin-kige avskrekningsteorier og Kirkens voksende moralske sosiallære. Hyrdebrevet undersøker Den hellige skrift og Kirkens teologiske tradisjon om krig og fred. Det tar opp mange konkrete saker vedrørende nasjonal forsvarspolitik og strategisk diskute-

Rektor ved det katolske universitet Notre Dame i South Bend, Indiana, gir følgende karakteristikk av de amerikanske biskopers hyrdebrev: «Jeg tror dette er det fineste dokument det amerikanske hierarki noensinne har skrevet.» Bildet viser rektoren under et «Bread Not Bombs»-møte ved universitetet. (Religions News Service Photo).

rer pastorale muligheter for å utvikle de kristnes rolle som fredsskapere i den moderne verden.

Uten noe mer om og men vil jeg her identifisere meg med uttalelsen til den bemerkelsesverdige rektor for

Notre Dame-universitetet, Theodore Hesburgh: «Jeg tror dette er det fineste dokument det amerikanske hierarki noensinne har skrevet.» Det betyr ikke at det er uten problemer. Kanskje tvert om. Men det betyr at den

Innsats nytter

«Det er en ting som er helt åpenbar: Den interessen verdensopinionen har vist for samvittighetsfangene i Tsjekkoslovakia, er av vital betydning for oss.»

Dette skrev Karel Kynči fra Praha til Amnesty International da han slapp ut av fengslet. Han ble satt fri bl.a. fordi Amnesty hadde adoptert ham som samvittighetsfange.

«Tilfellet» Karel Kynči viser at Amnesty Internationals aksjoner og innsats nytter. Karel Kynči er bare ett av mange eksempler på det. Etter å ha blitt forfulgt i sitt hjemland Tsjekkoslovakia i tolv år, kom han i februar i år til Storbritannia. Han støttet menneskerettighets-organisasjonen «Charta 77», det ble ikke tolerert av myndighetene. Til slutt så han ingen andre muligheter enn å flytte fra Tsjekkoslovakia. FOLKEVETT

Vold i ekteskapet

Det er viktig at kirken konsekvent avviser berettigelsen av alle slags former for vold i ekteskapet. Uansett hva slags begrunnelse den måtte få hos dem som utøver volden.

LUTHERSK KIRKETIDENDE

framgangsmåte, den stil og det innhold som ble benyttet, gir leserne mye å tenke på. Hesburgh gir fire grunner for sin vurdering. For det første: biskopene hadde mot til å uttale seg om «det mest presserende moralske problem som menneskeheten noensinne har stått ansikt til ansikt overfor,» selv om de visste at de ville møte skarp kritikk hva enn de hevdet. For det annet var det svært få tidligere teologiske uttalelser som kunne være til hjelp under utformingen av hyrdebrevet. For eksempel er nøkkelbegrepene 'diskriminering' og 'proporsjonalitet' i den rettfærdige krigs etikk praktisk talt meningsløse anvendt på kjernefysisk krig. Likevel er konklusjonene rett på sak, klare og modige. For det tredje var selve framgangsmåten «nesten like viktig som det dokument den produserte.» Til sist må man peke på hyrdebrevets fordringsløshet, «en kvalitet som ikke er sann for alle kirkelige dokumenter.» Hva det hevder som moralsk bindende, er relativt lite, og det er også ment som et første ord, ikke det avgjørende siste. Etter å ha fulgt utviklingen i USA tror jeg at Hesburgh har satt fingeren på de vesentlige sider ved «Fredens Utfordring»

som gjorde dets tilsynekomst til slik en frisk og oppmuntrende opplevelse i den amerikanske kirke. I det følgende vil jeg utheve noen sider i det 150-sider lange hyrdebrev.

Framgangsmåten

Den framgangsmåte biskopene brukte ved forberedelsene til dette hyrdebrev, er bemerkelsesverdig i sin utpreget demokratiske form. I 1980 nedsatte bispekonferansen en *ad hoc*-kommisjon, bestående av fem biskoper, som skulle forfatte utkastene til hyrdebrevet. Kommisjonens formann, kardinal Joseph Bernardin (Chicago) har fått ros fra alle hold for sitt utrettelige og tålmodige arbeid for å komme fram til en så godt som enstemmig enighet. I selve kommisjonen satt også to biskoper med nesten motsatte synspunkter: biskop Thomas Gumbleton (Detroit), som er president for *Pax Christi USA*, forfektet et klart pasifistisk syn, mens biskop John O'Connor, som var overhyrde for USAs militære styrker - men nå er erkebiskop av New York - var talsmann for nødvendigheten av et nasjonalt kjernefysisk forsvar. I tillegg til denne innebygde spenning konsulterte kommisjonen en

rekke framstående eksperter og ledere: fra militæret, fra regjeringen, fredsforskere, statsvitere, eksegeter og moralteologer. Etter hver konsultasjonsrunde publiserte de et utkast (1980, 1982 og 1983) og ba om reaksjoner fra leg og lærd. Hver gang resulterte det i tusener av forslag som måtte gjennomarbeides og innarbeides i nye forbedrede utkast. Ved det siste møte i mai 1983 hadde bispekonferansen 500 endringsforslag som det skulle stemmes over. To nøkkelforslag fikk full oppslutning: Vi støtter «en øyeblikkelig, tosidig avtale om stans i utprøving, produksjon og utplassering av nye kjernefysiske våpen» (hvilket er identisk med det såkalte frysforlaget). Og «vi kan ikke tenke oss noen situasjon hvor det moralsk kan rettfærdiggjøres å sette i gang en kjernefysisk krig, selv ikke i begrenset omfang.» Bare ved disse to uttalelser har biskopene markert seg som arge motstandere av regjeringens atomstrategi, og det gikk ikke upåaktet hen i Washington, om enn Reagan gjorde sitt beste for å glatte over uenighetene. Den en gang så innflytelsesrike og erkekonserverve erkebiskop Philip M. Hannan. (New Or-

Reaksjoner mot mineleggingen i Nicaragua (NØP) I en uttalelse fra Det latin-amerikanske kirkeråd (CLAI) fordømmes mineleggingen og den stadige amerikanske aggresjon i Nicaragua. Kirkerådet kaller dette

4

leans) som forsvarte Reagan og beskyldte biskopene for å være helt «på jordet» (som han forøvrig også gjorde ved Det annet Vatikankonsil), fikk bare følge av to, eller tre biskoper. De såkalte fredsbiskopene, for det meste pasifister, hadde mer støtte enn Hannan og var stort sett tilfreds med innholdet i hyrdebrevet. Når vi kjenner til denne vidtrekkende og møysommelige framgangsmåte, er det vel nesten et under at biskopene fikk satt sammen et så radikalt og utfordrende hyrdebrev. Dette kompromiss er en prestasjon som vi bør ta hatten av for. Det maner til ettertanke.

Kirken og verden

Hyrdebrevet er først og fremst rettet til de «katolske troende», men i like stor grad til alle borgere i vårt land (De Forente Stater), «til kristne, jøder, muslimer, andre religiøse samfunn og alle mennesker av god vilje.» Det kan kanskje synes overraskende, men den katolske kirkes sosiallære har alltid hevdet at vi som kristne har et ansvar for hele verden og hele den menneskelige familie (kfr. *Kirken i verden av i dag*, 1965). Derfor hevder biskopene at «vi» (alle amerikan-

«et kynisk brudd på menneskerettighetene» og «en trussel mot det fremtidige Latin-Amerika.» De mer enn hundre medlemskirkenes gjør det klart at de fordømmer denne type kolonialistiske aksjoner og ber om en rettfærdig reaksjon på dette også fra andre kirker og kristne.

ske statsborgere) har et alvorlig menneskelig, moralsk og politisk ansvar for at vi skal treffe samvittighetsfulle valg for å redde menneskeheten. Hensikten med hyrdebrevet er «å forme katolikkens samvittighet», bidra til den offentlige debatt og «samarbeide med andre for å treffe de nødvendige politiske valg» i håp om å sikre fred og rettferdighet i verden.

Biskopene sier at det særlig er Vatikankonsilets oppfordring til å tyde «tidens tegn» i lys av Evangeliet som har påvirket utformingen av hyrdebrevet. De framhever tre tegn i tiden som utslagsgivende:

1: «verden ønsker fred, verden trenger fred» (Johannes Paul II);

2: Vatikankonsilets vurdering av våpenkappløpet «som en av de største forbannelser menneskeheten må lide under. Og fordervelsen som det pålegger de fattige, er mer enn det som kan tåles»;

3: «De spesielle farer og våpenkappløpets dynamikk konfronterer oss med helt nye problemstillinger som vi må behandle ut fra en helt ny anvendelse av tradisjonelle moralske prinsipper».

Basert på disse tegn i tiden skrider biskopene til verket.

Utvilsomt har biskopene måttet tåle mye kritikk fra folk som hevder at de «ikke bør

Sovjetisk Sentral-Asia:

bare elleve katolske prester I et underjordisk tidskrift for den katolske kirke i Litauen er det nylig gjort rede for prestesituasjonen i de sentral-asiatiske republikker i Sovjetunionen.

I Kazakistan skal det finnes ni prester og i den kirgisiske sovjetrepublikken to. I den usbekiske hovedstaden Tsjkent har ikke kato-

blande seg inn i politikken.) Biskpekonferansen avviser denne kritikk som ugrunnet, fordi, - sier biskopene, - «vi er kalt til å bevege oss fra diskusjon til vitnesbyrd og aksjon i verden.» Kommisjonens formann, kardinal Bernardin, sa i en tale ved Notre Dame at «Kirken må bli engasjert i fredssaken for å beskytte verden og dens mennesker mot kjernefysisk utslettelse.» I tråd med bispesynoden i Roma i 1971 er de amerikanske biskoper enige i at (politisk og sosial) aksjon for å oppnå rettferdighet i verden er forpliktende på grunnlag av Evangeliets budskap.

Et moralsk prinsipp

Den moralske tenkning i hyrdebrevet er basert på overbevisningen om hver enkelt persons enestående verdighet. Dette prinsipp danner hjørnesteinen i kirkens sosiale lære. «Gud er livets Herre,» sier biskopene, «og derfor er hvert menneskeliv hellig; moderne krigføring truer med å utslette menneskelivet på en hittil ufattelig måte.» Det er i denne forbindelse iøynefallende at biskopene trekker paralleller mellom de moralske sider ved abort og ved krig og fred. Parallellen er uttrykt negativt

likkene lykkes i å konstituere seg som menighet, og i Tadjikstan er alle de tre katolske menigheter uten prest - etter at de tidligere polske og litauiske prestene ble tvunget til å flytte - av helsegrunner. Menighetene i de sentral-asiatiske sovjetrepublikker består først og fremst av polakker, hviterussere, ukrainere og Russlands-byskere.

FRA KATHPRESS

Amnesty betyr selvforsvar

«Da nazistene tok kommunistene, sa jeg ingenting, for jeg var ikke kommunist. Da de tok jødene, sa jeg heller ingen ting, for jeg var ikke jøde. Så tok de fagforeningslederne, og jeg sa fortsatt ingenting, for jeg var ikke med i noen fagforening. Til slutt tok de meg

- og på det tidspunkt var det ingen som våget å si noe mer.»

Sitat fra pastor Martin Niemöller, som satt i flere konsentrasjonsleire i Tyskland da Hitler regjerte. Niemöller døde i mars 1984.

FOLKEVETT

Fransiskanere i fredsmarsj i New York City i juni 1982. (Religion News Service Photo).

Fattigdom avler vold i Nordirland

Den katolske biskop av Down og Connor i Nord-Irland, Cahal Daly, har påtalt den uoppløselige sammenheng mellom fattigdom og vold i området: «Nettopp i vårt stift blir det stadig tydeligere at fattigdom og vold går hånd i hånd», skriver biskopen i et hyrdebrev.

Fred i Nord-Irland kan bare oppnås gjennom kamp mot fattigdommen, ikke

gjennom sikkerhetsforanstaltninger, mener Daly og viser til at arbeidsløsheten i provinsen Ulster er den største i hele Storbritannia. «Dersom det fantes tilstrekkelig med arbeid i vårt område, ville ikke volden kunne overleve lenge», skriver han og legger til at de pengene som nå går med til sikkerhetsforanstaltninger, burde brukes til å minske fattigdommen. KATOLSK KYRKOTIDNING

Kirke ødelagt av hæren

Det er økt spenning mellom Den katolske kirke og regjeringen i Sri Lanka etter at regjeringsstyrker angrep en kirke i Jaffna og nærmest jevnet den med jorden. Regjeringen skylder på at kirken ble brukt som tilholdssted for folk som støtter tamilene. Den katolske biskop på stedet har protestert likeoverfor regjeringen og forlangt erstatning for skadene. CATHOLIC HERALD

6

ved at biskopene spør seg: hvordan kan vi forvente at mennesker skal føle rettsindig vrede når uskyldige (ikke-stridende) drepes eller trues med å drepes i krig, når de lever i et samfunn som lovfester en rett til å drepe uskyldige ufødte barn (15 millioner aborter i USA siden 1973) etter eget forgodtbefinnende? Her dreier det seg om kirkens hevdvunne prinsipp om menneskelivets hellighet - fra unnfangelsen til graven.

Det pussige er at når det gjelder holdningen til abort, har kirken knesatt et nesten absolutt pasifistisk grunnsyn, mens det i spørsmålet krig/fred er mange unntak fra normen om ikke-vold i konfliktsituasjoner. Selvfølgelig er det en betydelig forskjell mellom å ta liv i krig og ta liv ved abort (selv om denne moralske forskjell utviskes helt med tanke på en atomkrig). Burde ikke derfor kirken konsekvent enten forsvare et pasifistisk livssyn eller akseptere at unntak fra normen om ikke-vold må tillates i konfliktsituasjoner, i alle livets omstendigheter? I denne forbindelse er det verd å merke seg at de nord-amerikanske biskoper har inn tatt en posisjon som ofte betegnes som atom-pasifisme,

hvilket betyr at atomvåpen aldri kan brukes på en moralsk forsvarlig måte, selv ikke i en konfliktsituasjon eller i forsvar, nettopp fordi disse våpen dreper uskyldige ikke-stridende i uakseptable og ufattelige mengder. Ikke-stridende som dør i krig, er moralsk like uskyldige som fostre som dør ved abort. Dette er moralsk forkastelig, selv når atomvåpen ikke er direkte rettet mot sivile mål (og de altså bare dreper sivile indirekte).

I samtaler med Reagan-regjeringen hevdet sikkerhetsrådgiveren W. Clark at ingen amerikanske kjernefysiske våpen var direkte rettet mot sivile mål som sådanne, men innrømmet senere at USAs strategiske plan for kjernefysiske mål (SIOP - Single Integrated Operational Plan) identifiserer 60 «militære» mål innenfor Moskvas bygrenser alene, og at 40 000 «militære» mål for kjernefysiske våpen er identifisert innenfor hele Sovjetunionen. Biskopene forkaster med rette denne finurlige måte å argumentere moralsk på (indirekte-direkte) og fordømmer en kjernefysisk strategi som kommer til å utslette «uskyldige ikke-stridende,» selv om det ikke er direkte tiltent (ifølge prinsippet om

proporsjonalitet i etikken om den rettferdige krig.)

Selv om biskopene tydeligvis og med rette kan kalles atom-pasifister, argumenterer de ikke for total pasifisme som bindende for alle katolikker. De fastholder derimot at det er to moralske valg som er likeverdige og komplimentære, nemlig etikken om den rettferdige krig og pasifisme. «Katolsk lære skiller mellom to utpreget moralske grunnsyn, som utfyller hverandre i den betydning at de begge søker å tjene det felles beste». De såkalte fredsbiskoper prøvde forgjeves å forandre teksten slik at pasifisme også skulle godtas for stater så vel som enkeltpersoner. Hyrdebrevet uttaler at enhver stat har en «grunnleggende rett til selvforsvar,» men i lys av biskopenes nei til atomvåpen må vi slutte at denne rett er begrenset til et konvensjonelt forsvar. I deres tendens i retning av et mer framtrødende pasifistisk livssyn oppmuntrer de også stater til å utforske ikke-voldelige motstandsformer og nevner i den forbindelse blant annet «nordmenn som nektet å undervise nazistisk propaganda i skolene som et inspirerende eksempel i ikke-voldens historie.» (Forts. neste nr.)

Forbudte bøker?

En landsomfattende konferanse, arrangert av ledere for religionsundervisningen i amerikanske bispedømmer, har vendt seg til de amerikanske biskoper og til Vatikanet med spørsmål om hvilke bøker Kirken tillater trykket. Spørsmålet er reist etter at to katolske undervisningsbøker, «Christ among us» og «Sexual morality» nylig er «svartelistet», etter mange års bruk i undervisningen.

CATHOLIC HERALD

Gunnel Vallquist:

*En europeisk bestseller
er nå utgitt
i Sverige:
«Rosens navn»
av den italienske forfatter,
språkforsker,
idéhistoriker m.m.:
Umberto Eco.
Gunnel Vallquist
har lest boken
- med stor glede.
En utfordring også for
norske forlag?*

Forberedt av et fantastisk rykte, et sus av berømmelse som har vokst seg sterkere fra land til land, har den nå også nådd Norden: Umberto Eco's monumentale roman «Rosens navn», i briljant svensk oversettelse ved Eva Alexanderson. For en leseropplevelse! Hvor ofte finner man en bok som samtidig er virtuost oppbygget, stilistisk sprakende, intellektuelt vital, spekket av kunnskap, kvikk og spennende? Her er i hvert fall en slik bok. Jeg kan love garantert gledesfylte lesedager. Og det uavhengig av hvor mange lag man trenger igjennom, eller hvor mange tråder i det dyktig

Kolbes reise - «trosdimensjon i et helhetsbilde»

Det virker som om norsk kirkeliv har lite næring å tilføye en litteratur som vil innarbeide trosdimensjonen i et helhetsbilde uten å velge den personlige bekjennelsen eller den teologiske forkynnelsen som form. I dagens prosalitteratur er Åge Rønning en av de få

som har fått til dette. Det skjer med boka Kolbes reise (1982), der et katolsk sakraments- og kirkesyn blir konkretisert i hovedpersonens erfaringsverden.

INGRID NYMOEN
I KIRKE OG KULTUR

ROSENS NAVN

7

sammenvevede mønstret man forsøker å skille ut og følge.

Middelalderskildring - et speil for oss

Rosens navn er samtidig en lettlest, simpelthen spennende kriminalroman, en middelalderskildring med klare speilbilder av nåtiden og en fremstilling som rommer både kulturhistorie og samfunnsfilosofisk og metafysisk debatt. Den demonstrerer også hvordan tekster innbyrdes kan vise til hverandre: Her vrirler av innskutte sitat og lån fra Dante til Voltaire og Bergson, men også av tydelige henvisninger til dagsaktuelle forfattere. Idéen til det mystiske bibliotekets labyrint, der intrigen utspilles og den endelige katastrofen finner sted, er eksempelvis hentet fra Jorge Luis Borges novelle: Biblioteket i Babel. For å markere saken gir Eco bibliotekets vokter nettopp navnet Jorge. Han synes å ha moret seg med å plassere venner og bekjente i fremstillingen, - sånn i forbifarten. Man kan sikkert finne en mengde slike lystige påfunn, og like sikkert er det at de er lagt inn til fornøyelse for både forfatter og leser. Men som sagt, lesegleden er ingenlunde avhengig av hvor mange hem-

meligheter man klarer å tolke inn i fikserbildene. Det er tilstrekkelig morsomt som det er.

Skueplassen er altså et norditaliensk benediktinerkloster på trettenhundretallet, nærmere bestemt siste uke i november 1327. Den engelske fransiskanerbroder William fra Baskerville ankommer dit med sin disippel Adso fra abbediet Melk (de spøkefulle hentydninger til Sherlock Holmes og hans gode Watson er tallrike). William skal forberede et møte mellom keiserens og pavens tilhengere, men dessuten skal han forsøke å få klarlagt et mystisk mord som nettopp har funnet sted i klosteret. Dette mordet blir etterfulgt av en rekke andre i løpet av den uken handlingen finner sted, og debatten mellom pavens og keiserens folk gir en naturlig anledning til et inkvisisjonsforhør og en teologisk disputas. Foruten alt dette får også unge Adso sitt livs eneste kjærlighetsopplevelse, betagende skildret i erindringens lys, når den aldrende munken i Melk et halvt århundre senere nedtegner hendelsesforløpet.

Paralleller til vår egen tid

Denne middelalderberet-

Mediastrid — ikke bare i Norge

Mens Kulturdepartementet, NRK, organisasjoner og private selskaper her hjemme kjemper om plass i eteren og forteller oss hvor stort behovet er og hvor billig et utvidet radio og TV-tilbud blir, finnes det andre steder i Vest-Europa der også motforestillinger dukker opp.

8

ningen skulle nok kunne more, men ikke fengsle slik den gjør, om ikke motivene føltes så aktuelle. Det er sant at trettenhundretallet, tross avstanden, virkelig er som et speil for oss, slik Barbara Tuchman har uttrykt det. Vi har sett Europa splittes i øst og vest, og prosessen fortsetter. Skismaet mellom pave og keiser, senere også mellom pave og pave, var et avgjørende ledd i oppløsningen av middelalderens europeiske enhetskultur. Inkvisisjonens mentalitet og metoder har fått en uhyggelig aktualitet i vår tid med politiske hekseprosesser, tortur og fanatisme. Også de innen-kirkelige konflikter - de var i virkeligheten oftest like meget verdslig-politiske - har sitt motstykke i våre dager, ikke minst når det gjelder eiendomsretten kontra evangeliets fattigdomskrav, slik det i middelalderen ble fremsatt ikke bare av fransiskanerne, men av en lang rekke opprørs- og vekkelsesbevegelser fra ellevehundretallet og fremover. Man kan bare tenke på de aktuelle motsetningene i Latin-Amerika mellom feudalt betingede kirkelige tradisjoner og de såkalte basisgrupper med deres evangelisk radikale prester.

Kringkastingssjefen for Syd-Tyskland (SDR), dr. Hans Bausch, har på et møte nylig pekt på en — etter hans mening — feilvurdering når det gjelder en vanlig oppfatning av mediapolitikken i Vest-Tyskland. De enkelte landsdeler (Bundesländer) går sine egne veier og skaper forvirring i medialandskapet, hevder Bausch. Etter hans skjønn tar man ikke tilstrekkelig

hensyn til faktorene: tid og penger. Det vil ta om lag 20 år, mener han, om man delvis skulle dekke forbundsrepublikken via kabel for radio og tv. En innføring av glassfiber-teknikk som overføringskanaler ville beløpe seg til samme utgift som utbygging av hele det vest-tyske autobanenettet.

Hvor blandet og innfløkte motivene alltid er i slike konflikter, viser Eco i de lidenskapelige diskusjoner de ulike kirkemenn fører om emnet. Idealisme, offervilje og rettferdighetskrav inngår for ening med hevnlyst, maktkamp og destruksjonsdrift, dengang som nå. Spiritualler og fraticelli var forløpere for de røde brigader og andre terroristiske brorskap.

At forfatteren har moret seg mens han skrev, kan det ikke være tvil om, men at han også mener det alvorlig, er ikke mindre sikkert. Ondskaper og vilkårligheten i den skjebne som rammer de enkelte mennesker når de faller som offer for maktspeilet, opprører ham. Og skildringen av den tortur som kjetterne, de utstøtte, blir ofre for, er nesten uutholdelig i sin realisme og - nok en gang - i sin aktualitet.

For eller mot Aristoteles

Eco er som kjent språkteoretiker, professor i semiotikk i Bologna. Men han er også idé- og vitenskaps-historiker, og han skrev sin doktoravhandling om Thomas av Aquinos estetikk. Han forsømmer da heller ikke anledningen til å la sine munker demonstrere den skolastiske

disputasjonsteknikk i all dens skarpsindighet og med all dens hårkløveri, han lar den også utarte til et muntert munnhuggeri med stor verbal oppfinnsomhet. Den alvorligste av de debatter som føres i romanen, gjelder imidlertid kunnskap og forskning. Den tar sitt utgangspunkt i den idékrise som oppsto da den klassiske kristne visdomstradisjon - en kontemplativ kunnskap helt siktet inn mot sjelens samfunn med Gud - ble satt opp mot den rasjonalistisk fargede filosofi som var inspirert av naturvitenskapen. Det første standpunkt var representert av munkene, benediktinerne, det andre av de nye tiggerordnene, fremfor alt dominikanerne. For eller imot Aristoteles: det var spørsmålet. Det er også dette striden står om i Ecos roman, omkring den striden bygger den avgjørende konflikten seg opp, og det er den som utløser de mystiske mordene.

Klosteret har i sitt eie en enestående skatt, en avskrift av den forsvundne annen del av Aristoteles' poetikk, som handler om komedien og som analyserer latteren på en måte som minner om Bergson. Akkurat dette med latteren forekommer bibliotekets vokter å

Hva satellitt-overføring angår, mener han at tiden ennå ikke er teknisk moden, og de meget store økonomiske omkostninger ikke tilstrekkelig er tatt med i bildet.

Et spørsmål som også stilles, — iflg. Bausch, — er hva publikum er villig til å motta av programtilbud — og til hvilken pris. KNA

Katolsk ungdom advarer

Det tyske katolske ungdomsforbund i bispedømmet Osnabrück har advart mot en ytterligere utvidelse av private TV-sendinger. Det heter at mer privat fjernsyn vil føre til enda mer unyttig «glansing» og mer påvirkning fra reklamehold.

KNA

CATHOLIC HERALD

være farligere enn noe annet, ettersom det truer med å snu opp ned på all hevdvunnen orden. I den sammenheng diskuterer noen unge munkelidenskapelig om man må fordømme slike uttalelser om Gud og den himmelske virkelighet som tar form av barokke og fantastiske bilder - eller om de ikke tvert imot kan lede til en dypere kunnskap ved å avlede tankene fra altfor menneskelige og nærliggende forestillinger om guddommen. Det er den klassiske spørsmålsstilling om positiv eller negativ teologi: Kan vi med menneskelig språk utsi noe om Gud, eller må vi uttrykke oss utelukkende i negasjoner for ikke å gjøre oss skyldig i falsk vitnesbyrd? For Gud er så høyt hevet over og så langt bortenfor menneskelig fatte-evne at våre ord alltid må lyve om ham. Den diskusjonen går igjen i såvel teologiens som i mystikkens historie, - i høy grad også i den religiøse kunstens historie.

Men her kommer det inn en dimensjon som er enda mer brennende aktuell, nemlig spørsmålet om forskningens absolutte rettigheter. Da skolestikken oppsto, spurte munkene seg om man - uberoende av synet til godt og ondt -

hadde rett til å føre den menneskelige tanke fremover i sannhetssøkningens navn. Skolestikken gikk av med seieren: man har både rett og plikt til å forske etter sannheten, for det sanne er ett med det gode. Opplysningsfilosofien sekulariserte samme tankegang, som siden har fremstått som mer eller mindre selvinnyttende.

I våre dager har dette dilemma gjenoppstått på en mer jordnær måte: det gjelder ikke lenger farer på det teologiske eller filosofiske område, det gjelder den naturvitenskapelige og tekniske forsknings muligheter til å skade, forverre og tilintetgjøre selve livsvilkårene på jorden. Og nå er vi mindre sikre på opplysningens velsignelser i alle situasjoner. Dette er enda en av de underliggende paralleller i Ecos middelalderskildring.

Romanen foregår i et kloster, nesten alle personer er kirkens menn; handler det da også noe om religion? Ja, det gjør det, særlig i dialogen mellom den unge Adso og hans læremester William. Adso er en from yngling, og skildringen av hans første gudstjeneste i klosteret viser også forfatterens følsomhet på dette området. William er var-

Jerusalem som religiøst fristed
Pave Johannes Paul II har i et budskap til alle katolikker gitt til kjenne at man bør nå fram til en internasjonal ordning som garanterer Jerusalem status som hellig by. Dette skal gjelde både jøder, kristne og muslimer.

som like overfor novisens tro, men heller enn å møte hans tvil med mystikkens og fromhetens argumenter, søker han å bygge opp en rent menneskelig visdomsfunksjon hos sin disippel. Det er tydelig at William i grunnen er en ren skeptiker, og som sådan er han sikkert Ecos talerør. Mye av bokens interesse ligger i at de religiøse debattene føres på et så autentisk vis at ulike standpunkter stort sett forsvares innenfra.

Å la denne romanen være emne for en studiesirkel, der man morer seg med å utforske så mange som mulig av de henspillinger og ekkoer som lyder fra alle kanter i det underlige tempel som verket er, det ville vel være et fristende foretagende? Denne boken er nettopp av den sorten som man aller helst bør lese og analysere i en gruppe, i givende tankeutbytte.

Umberto Eco

Rosens navn

Overs: Eva Alexanderson
Brombergs, Stockholm 1983

Maratondebatt i Finland om kvinnelige prester

Det helt overskyggende tema ved det finske kirkemøte 1984 var spørsmålet om kvinners rett til preste-embete i Finlands evangelisk-lutherske kirke. Det ble en maratondebatt med 59 innlegg der alle slags argumenter ble levert: likestillings-argument, henvisning til FN-vedtak, bibelord og solid lut-

hersh teologi. Kanskje ikke så mye nytt, men interessant når man merker i hvilken grad enkelte representanter, deriblant en biskop, hadde endret oppfatning siden forrige gang spørsmålet var oppe: I 1976 hadde de stemt imot, nå stemte de for. Men avslutningen ble likevel som før, selv om marginalen har krympet.

Det ble motgang ikke bare for de 22 kvinnene på kirkemøtet, - som alle stemte ja, -

men også for erkebiskop John Vikström, som satset sterkt for å få spørsmålet igjennom og gjorde det med stor sakhighet og personlig omsorg for alle parter. Saken kommer nok opp igjen neste år, eller sikkert om to år.

Kvinnene i kirken gir ikke opp. Det finnes 1300 med avsluttet teologi-utdannelse, mange av dem arbeider som lektorer i kirken eller i andre sammenhenger i kirke og skole.

EKUMENISK ORIENTERING

25-ÅRS JUBILEUM PÅ LUNDEN

7. juni er på flere måter en spesiell dag for dominikanerinnene på Lunden ved Oslo: 7. juni 1951 kom de første søstrene til Lunden, 7. juni 1959 ble klosteret offisielt opprettet; dvs. selvstendig, uten avhengighet av klosteret i Lourdes som de første søstrene kom fra.

I år kunne man feire 25-års jubileum for denne viktige kirkerettslige handling. Dagen ble spesielt høytidelig ved at klosterets kapell ble vigslet av biskop Gerhard Schwenzler. Biskop John Willem Gran preket. Mange prester deltok i seremonien; bl.a. dominikanernes provinsialprior i Paris, Jean-René Bouchet, dominikanernes prior i Oslo, Per Bjørn Halvorsen, og generalvikar i Oslo Katolske Bispedømme, Johan Castricum. Blant de mange gjester fra inn- og utland, merket man seg spesielt kronprinsesse Sonja. Vi gjengir her biskop Grans preken.

Noen ord til Evangeliet, nærmere bestemt til Peters hjertesukk: «Mester, vi har strevet hele natten og ingenting fått. Men siden det er du som sier det, skal jeg forsøke et kast.» (Lk. 5, 1-11). Som sagt, så gjort. Og resultatet ble overveldende!

Hva kunne tydeligere enn mange ord illustrere en sannhet som til alle tider truer med å gå i glemmeboken: At vi intet formår uten Gud og hans skjulte virke.

Evangeliet forteller intet om hvorledes Kristus avstedkom hin

mirakuløse fangst, bare at han gjorde det. Ja, se om det ikke går som en rød tråd gjennom samtlige evangelier akkurat dette: At Kristus forårsaker de utroligste hendelser - synlige som usynlige - uten noensinne å redegjøre for fremgangsmåten.

En og annen gang får vi riktignok et lite side-innblikk, som når evangelisten sier at Jesus ved berøringen av den syke kvinne kjente at han ble tappet for kraft. Av alt vi leser, fremgår det tydelig at han hadde denne umåtelige kraft-

kilde i seg selv. Det hendte at han viste til den som når han uttalte: «All makt er blitt meg gitt i himmelen og på jorden;» eller dette: «Menneskesønnen er det gitt å ha livet i seg selv. Frivillig legger jeg det ned, frivillig tar jeg det opp igjen.»

Peter fikk syn for sagn, mere enn én gang, også etter at den oppstandne Frelser var gått tilbake til Faderen. Alt som apostlene foretok seg, skjedde - eller skulle skje - «i Jesu Kristi navn.» For de tegn og mirakler som Mesteren hadde bevirket, kunne også hans utvalgte følgesvenner gjøre ham efter så lenge det ble klart erkjent - og erklært - at her var det Herren selv som var virksom, han som hadde sagt så det satt: «Uten meg kan dere intet utrette.»

For de søstre som kom til Oslo fra Lourdes den 7. juni for 33 år siden på Maria Knudtzons initiativ, må dette ha vært en grunnleggende sannhet. Hvor har de ikke måttet føle seg som skrøpelige redskaper i en sterk hånd! I en hånd tilhørende én som nøyaktig visste hva han ville med dem, som visste hva de talte og hva både bæreevnen og bristepunktet var. Disse første grunnleggere opplevde seg som Herrens instrumenter,

Kvinnen er mannen overlegen sier Mor Teresa

Fredsprisvinneren Mor Teresa mener at kvinner har et byrde som gjør at de er bedre skikket enn menn til å bli prester. «En mann kan ikke klare å vise samme medfølelse og kjærlighet som en kvinne kan,» sa hun i et intervjù. Videre fremholdt hun at det er kvinnen som skaper mannen, og at en

kvinne har både maskuline og feminine særtrekk. «Kvinnen er alltid mannen overlegen. En kvinnelig prest vil utføre gjerningen bedre, og hennes budskap vil lettere nå fram».

Mor Teresa sa også at det gjorde henne vondt å se at folk bruker så liten tid på å

hjelpe dem som virkelig trenger hjelp. «Litt oppmerksomhet av og til kan redde liv. Hvis en brukte litt mindre tid til å diskutere, og mer til å hjelpe de fattigste av de fattige, ville verden forandres».

En preken av biskop John W. Gran

11

«Måtte dette vakre klosterkapell bli sentrum og kraftkilde for det åndelige liv som her skal leves «ad magnam Dei gloriam», til Guds store ære», slik avsluttet John W. Gran sin preken under den høytidelige messe i kapellet på Lunden den 7. juni. (A-Foto).

hans samarbeidspartnere i en oppgave som så klart oversteg deres egne krefter.

Åtte år skulle gå før den langsomt voksende pionergruppe kunne godkjennes som et selvstendig klostersamfunn. Imidlertid var gruppen blitt beriket med sin første norske søster, Ida (Sunniva) Johnson som hadde vært medlem av kommuniteten i Lourdes i 25 år. Tilskyndelsene til å gi opp hadde vært legio, både utenfra og innenfra, grunnet sykdom, utslitthet og psykologiske som materielle vanskeligheter. Men søstrene selv var båret oppe av denne utrettelige indre impuls og dype overbevisning at her var Vår Herre selv på ferde og hvem kunne da svike oppgaven?

Når vi idag feirer disse 7. juni-milepæler i Lundens historie, 1951 og 1959, ved å vigse denne klosterkirke, erkjenner også vi andre til fulle at dette verk, denne første kontemplative klostergrunnleggelse på norsk jord i moderne tid, må ha vært villet fra Oven. Dominikanerinnenenes hellige overbevisning er også blitt vår. De søstre som fremdeles er her av hin pionergruppe, kan telles på én hånds fingre. De har opplevet de

Flere ønsker kvinnelige prester (NOP) I følge en Gallup-undersøkelse, utført for Sunday Telegraph, er 70 prosent av Storbritannias protestanter for - og 16 prosent imot at kvinner ordineres til prester. Bare 37 prosent av katolikkene ønsker kvinnelig ordinasjon, mens 47 prosent er imot. Likevel viser dette - sammenlignet med tidligere undersøkelser - en stor endring i befolkningens syn også hos katolikkene.

Brevveksling mellom kardinal Daniélou og Gunnel Vallquist Det er i år ti år siden den kjente franske teolog og kardinal Daniélou døde. En venneforening, grunnlagt etter kardinalens død, søker å gjøre hans verk videre kjent. I deres medlemsblad Bulletin des Amis du Cardinal Daniélou (no. 10) finner vi bl.a. en brev-samling: brev Gunnel Vallquist mottok fra Daniélou i årene 1048-56.

Likkledet i Torino

Dersom Vatikanet samtykker, vil det berømte og meget omtalte Kristi likklede fra Torino bli sendt til en tekstilprøve i England. Det hevdes her at karbon-14-prøver kan fastslå hvorvidt likklede er autentisk eller en forfalskning fra middelalderen. Prøvene vil kunne være avsluttet i løpet av neste år.

CATHOLIC HERALD

første spirer og de mange etapper - denne blanding av vekst og frustrasjon - (for ikke å si tilbakeslag) som er alle nygrunnleggers forvirrende kjennetegn. Tvilen også: Er vi på riktig vei? Er det slik Gud vil ha det? Når denne håndfull søstre fordyper seg i minnene om disse 33 års forskjelligartede etapper, må opplevelsen av denne dagen være et overveldende bevis på at her har «Den Herre stille lempet» som Bjørnson så vakkert formulerer det.

Idag har Lunden Kloster fått sin kirke tilbørlig vigslat, et tegn det óg, ja et tegn som peker inn i fremtiden. La dette jubiléum, kjære søstre, være

dere en anledning til glede og enda mere til takknemlighet. Men aller mest la det være en spore!

Da Peter og hans enkle medfiskere fikk se den store fangst, gjorde de det motsatte av det allverden ville ha ventet: De som hadde strevet hele natten og ingen ting fått - og husk de var profesjonelle fiskere - lot på Jesu enkle ord: «Kom, følg meg!» hele fangsten i stikken, ja båtene, redskapene og alt hva ellers deres var og fulgte denne fremmede som så klart intet eide ut over en overnaturlig utstråling og en opphøyet ro som gav hans ord en uimotståelig myndighet.

Også dere, kjære søstre, har

hørt dette kall og forlatt alt. Når dere ser dere tilbake, vil dere vite - hver på sin måte - at der har vært et mønster i deres liv, selv om det underveis kan ha sett helt annerledes forvirrende ut. Fremtiden vil trolig arte seg likedan. Dessuten: Dere er ikke kalt til å være menneskefiskere i den forstand Peter og de øvrige disipler var det. Og dog: Det klostersonnsamfunn dere utgjør, er ment å være et åndens arnested og ha en utstråling med virkning langt ut over medlemmenes individuelle liv og virke. For et kontemplativt klostersonns åndelige betydning er langt mere enn summen av de enkelte munkers eller ordenssøstres innsats. For Gud bruker sine kommuniteter, det var derfor han lot dem oppstå og hjalp dem frem. Hvorledes og til hva er hans ofte godt bevarte hemmelighet, først forstått i retrospektiv. Så vil dere da, kjære Lunden-søstre, fortsatt kjempe den gode kamp, individuelt og i fellesskap, for at Herrens vilje må skje.

Måtte dette vakre klosterkapell bli sentrum og kraftkilde for det åndelige liv som her skal leves «ad magnam Dei gloriam», til Guds store ære.

Ha omsorg for hverandre

heter en nylig utgitt brosjyre som presenterer Den katolske kirkes omsorgsarbeide i Oslo-området. Caritas Norge, Fransiskushjelpen, Mariaforeningen og Oslo Katolske Menighetspleie blir ikke bare omtalt, leserne blir også invitert til å gi litt tid til f.eks. besøkstjeneste, telefonkontakt eller kjøring til kirken om søndagen. For nærmere opplysninger kan man kontakte de respektive organisasjoner.

Øst-tyske kirker gir så det monner!

(NØP) Kirken i Øst-Tyskland (DDR) har sluttet opp om en internasjonal økumenisk appell om hjelp til det tørkerammede Afrika. I den verdensomspennende aksjon som nå er i gang, håper man å kunne samle inn hun-

dre millioner dollar. Arbeidet ledes av Det Lutherske Verdensforbund, Kirkenes Verdensråd, Caritas og Den katolske hjelpe-tjenesten. En regner med at 150 millioner afrikanere i 20 land står overfor hungersnød på grunn av den langvarige tørken.

Min viktigste jobb er å koke suppe

Dette sier den katolske presten Ed Figuerora. I sju år har han arbeidet blant gatebarn i byen Recife i Brasil. Han bruker en tidligere garasje som forsamlingshus der forlatte barn får et sted å komme - for å få mat og kjærlighet. Opprinnelig kommer han fra USA, men de siste 20 år har han arbeidet i Brasil sammen med blant andre biskop Dom Helder Camara.

Nylig var pater Ed i Sverige og fortalte hvordan hans dag ser ut: «Klokken fem om morgenen våkner jeg og ber og mediterer. En halvtime senere åpner jeg dørene til det som tidligere var en forlatt garasje. Den garasjen har nå fire toaletter og fire dusjer. Jeg bor der selv.

Dere må vite at i Recife finnes 200 000 forlatte barn. Byen har halvannen million innbyggere og 45 % arbeidsløshet... Når jeg åpner garasjedørene halv seks, kommer folk inn for å vaske seg og sine klær og drikke kaffe. Etter å ha drukket kaffe

sitter vi og prater om hvem som ble overfalt om natten, hvem som forsvant, hvem som ble fengslet.

Dagsvandring i gatene

Klokken ni går alle ut, og jeg begynner min dagsvandring rundt i Recifes gater. Der møter jeg også de gamle som er forlatt. Mitt arbeid går ut på å lytte, for de gamle har sjelden noen å prate med. Arbeidet innebærer også å vaske og plastre åpne sår. Men jeg organiserer ikke min dag, jeg lar bare Ånden lede meg til hva jeg skal gjøre...

Arbeidet med å lytte og hjelpe fortsetter til klokken fem på ettermiddagen. Da åpner jeg garasjedørene igjen. Barna kommer da med mat og grønnsaker som de har funnet etterlatt på markedene. Barn - fra fire-fem år og eldre, - har som oppgave og ansvar å plukke opp grønnsaker og mat fra gatene og ta hjem til sine familier. I stedet for å gå

rundt med leketøy går de rundt med en skitten sekk for å plukke opp det de kan finne.

En del av dette tar de med til garasjen der vi i en stor gryte lager en suppe av alt sammen. Suppen rekker til over hundre mennesker. For halvparten av disse barna er dette deres første og eneste måltid om dagen. Det vi ikke spiser selv, tar de siden med hjem til sine familier.»

Synger og danser

Mens suppa koker, synger og danser vi sammen med barna. En av sangene har denne teksten:

Fader, vi er ditt utvalgte folk.
For å være en kirke på vei.
For å respektere våre liv.
For å skape fellesskap.
For å leve i enkelhet.
For å leve i enhet.
For å takke Faderen.
For å feire hans ære.
For å tilgi hverandre.
For å leve hans liv.

Dere må ikke glemme at disse barna ikke bare er sultne på mat, de hungrer også etter kjærlighet...

Om bønnen Fader Vår sa pater Ed bl.a.: «Vi sier ofte Fader Vår, vi sier ikke min Fader, men vår Fader. Så hver gang vi sier vår fader, blir vår forpliktelse til å leve som brødre og søstre i Kristus større og større. Ellers er vår bønn og sang ikke ekte og ærlig.»

Fra Salt (fork.)

Kirken i Sverige har flere besøk enn sportstribunene

(NØP) Ifølge en svensk undersøkelse bør inntrykket av dårlig kirkebesøk nå revideres. Det stemmer ikke at det bare er to gamle damer, presten og klokkeren som møtes søndag klokken elleve i Svenska Kyrkan. Det viser seg nemlig at kirken totalt har dobbelt så mange besøkende på et år som samtlige sports-arrangementer i samme periode. I

1982 hadde kirken 21,5 millioner besøkende, mens de forskjellige sportsarrangementer samlet 10 millioner tilskuere. Til sammenlikning hadde de svenske kinoene 21,3 millioner besøkende samme år. Det er faktisk bare restaurantene som overgår kirken i antall besøkende i løpet av et år, viser den svenske undersøkelsen.

Norsk hjelp til Bhutan

Regjeringen i Bhutan, et lite buddhistisk kongedømme i Himalaya, har uttrykt ønske om at Den norske santalmisjon skal øke sitt arbeid på helsesektoren i landet. Santalmisjonen har i dag ett hospital og fem legecentre i Bhutan.

CHURCH OF NORWAY NEWS

14

Når troen anklages

*Dette verk,
som samler
14 bidrag av
forskjellige forfattere,
skyldes et initiativ
fra Kirkerådets
sosial-etiske utvalg.
Boken,
presiserer forlaget,
er ment som
en hjelp og støtte
for kristne mennesker
som blir stilt
til regnskap
for sin tro.*

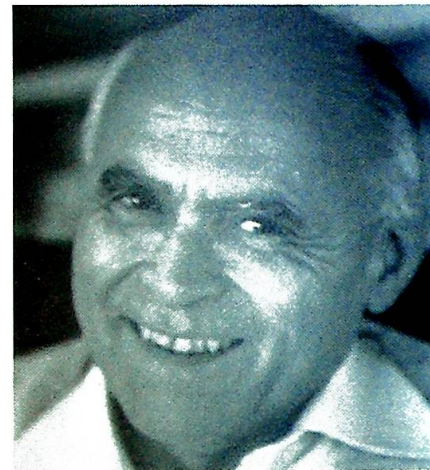
Både disse ord fra forlaget og bokens egen tittel antyder at det er troen som plasseres på anklagebenken og dermed trenger forsvar. Da ville vi stå overfor et apologetisk arbeid i ordets opprinnelige betydning.

Det viser seg imidlertid at det ikke er troen det dreier seg om i boken, som er fullstendig ute av stand til enten å rokke ved eller å styrke ens kristne tro. Troen glimrer ved sitt fravær.

Av de forskjellige bidrag fremkommer det at det kan dreie seg om tre mulige anklagede: Åpenbarings Gud, kristendommen, kirkens menn og kvinner.

Ikke et øyeblikk blir det antydnet at en gyldig anklage kan rettes mot åpenbarings Gud, identifisert med Bibelens Gud. Han er hevet over enhver kritikk. Man forsøker ikke engang å se om det er intellektuelt redelig å dra hans autoritet i tvil, eller nyansere den. Det ville være blasfemi, og de kristne mennesker «som blir stilt til regnskap for sin tro» bør ikke slå inn på den veien. Den er stengt. Bibelens Gud såvel som Guds Bibel bør ikke antastes.

Derimot kan man tillate seg å spørre om kristendommen

«Troen glimrer ved sitt fravær», er én av pater Albert Raulins kommentarer til boken «Når troen anklages. Bidrag til et forsvar.»

ikke trenger forsvar, for kristendommen er jo en menneskelig og dermed feilbar størrelse. Lite blir imidlertid innrømmet på det området. For kristendommen, rett forstått, bør - når alt kommer til alt - oppfattes som rett tolkning av Bibelen, og den skal ikke dras i tvil.

Til syvende og sist er det de kristne, slik de har fungert i historien, som skal både anklages og forsvares. Og det blir klart understreket at vi ikke altfor raskt bør sette likhetstegn mellom kristendom og kirke, selv om de hører nøye sammen. «Kristendom står for det kristne budskap som har sitt sentrum i Jesus

Folkekirken 1984

Dette var tema for etterutdanningskurset som Det teologiske fakultet arrangerte i dagene 20.-24. august ved Universitetet i Oslo. Kurset var beregnet på prestes, kateketer og religionslærere. Ulike sider ved Folkekirken ble belyst av teologer, historikere, sosiologer og andre fagfolk. Den store oppslutning om arrangementet bekrefter temaets aktualitet.

Caritas Norge

har sendt ut årsberetning for 1983. Her heter det bl.a. at «vi kan igjen glede oss over å sende ut en beretning som vil dokumentere den innsats vår organisasjon har gjort i det forløpne år på de mange områder der vi forsøker å hjelpe og lindre sult, nød og vanstell.

Vårt nedslagsfelt strekker seg fra de nær-

liggende problemer i våre egne menigheter til Polen i vår egen verdensdel, - og enda lenger, til Mellom-Amerika, Latin-Amerika, Midt-Østen, Afrika og Asia. Vi håper alle våre venner fortsatt vil støtte vår organisasjon og de mange nødlidende mennesker vi ønsker å hjelpe både ute og hjemme.

En bokomtale ved Albert Raulin

15

Kristus. Kirken er kristentroens institusjonelle uttrykk, som lever av det kristne budskap, men aldri klarer å leve opp til det» (Astri Hauge, s.75).

Denne distinksjon gir fri bane til både å anklage og forsvare den kristne kirke. Og da er det naturlig å behandle hvert anklagepunkt for seg, for hver gang å konkludere: Denne anklage kan åpenbart ikke avfeies som grunnløs (ellers var den vel ikke blitt tatt opp i denne boken!), men kritikken er ofte overdrevet og ensidig. Så galt har det aldri vært!

Dette gjentar seg for alle de punkter som blir tatt opp: Har de kristne formidlet et pessimistisk menneskesyn, en autoritær oppdragelsesform, en vestlig kulturimperialisme? Har de vært bakstreverske, undertrykket kvinnen, arbeiderne osv.?

Det er sikkert nyttig for kristne som blir angrepet på grunn av kirkens synder og forsømmelser, å vite hva de kan svare for å holde seg til sannheten uten å gjøre en ynkelig figur. Meget av det materiale og av de refleksjoner som foreligger, kan være både nyttig og opplysende, selv om det ikke bringer noe spesielt nytt (de aller fleste bidragsytere

henviser forresten til tidligere litteratur om emnet). Men synspunktet er, som sagt, noe begrenset, for alt det som på denne måten blir satt under kritikk, angår ikke selve troen, men bare dens historiske utøvelse.

Blant de forskjellige bidrag kan man med rette fremheve Hjalmar Heggens artikkel: Er kristendommen ansvarlig for miljøkrisen? (s.146-156). Den tar for det første opp et emne som er adskillig friskere enn de andre, og den er dessuten skrevet med innlevelse og kompetanse.

Fremheves kan også Kjell Arild Pollestads bidrag: Det kristne Europa - bedre enn sitt rykte? (s.139-145). Det angår ikke troen mer enn andre, det dreier seg også om kulturfenomener med religiøs forankring, men det røper at forfatteren hører hjemme i en noe annen tradisjon enn de øvrige bidragsytere. Det er ikke bare skrevet for dem som skal forsvare sin tro, men henvender seg også til dem som ikke deler vår tro.

I en klasse for seg står Svein Rises prinsipielle og innledende artikkel: «Hver tanke til fange under lydighet mot Kristus». Den står i en klasse for seg, fordi den tar sikte på å

fremlegge enkelte prinsipielle synspunkter på kristen apologetikk (s.11-24). Fra et katolsk synspunkt ville disse betraktninger fortjene en temmelig inngående diskusjon. Men det er neppe nødvendig i og med at verkets redaktør (Svein Olaf Thorbjørnsen) i sitt forord selv presiserer at den forståelse av apologetikk som nettopp kommer til uttrykk i dette første bidrag, ikke har vært en forutsetning for de andre apologetiske bidrag.

Svein Olaf Thorbjørnsen (red.)

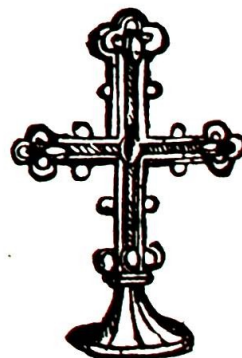
Når troen anklages.

Bidrag til et forsvar.

Land og Kirke

Gyldendal Norsk Forlag. 1984

168 s.

Teologiske samtaler

For et år siden startet Norsk teologisk samtaleforum sitt arbeid. Den romersk-katolske kirke er her representert ved pater Per Bjørn Halvorsen, o.p. Nylig fikk dette forum tilslutning fra Den ortodokse kirke her i landet ved fader Johansen og har ellers med-

lemmer fra Den norske kirke, Metodistkirken, Baptistkirken og Frelsesarmeen. Den evangelisk-lutherske frikirke og pinsemenighetene er ikke med. Samtale-emner er i første rekke dåpen, nattverden og presteembetet.

CHURCH OF NORWAY NEWS

Episkopale prester blir katolikker

Ytterligere fem episkopale prester i USA er ordinert til prester i Den katolske kirke. I alt er nå 18 episkopale prester gått over i katolsk preste-tjeneste. 16 av dem er gift.

CATHOLIC HERALD

16

DEN NYE KIRKELOV

«St. Olav» har bedt
Torbjørn Olsen -
prest i Den norske kirke -
gi en kommentar
til vår nye kirkelov.
En artikkel
av Torbjørn Olsen,
nylig gjengitt i
Luthersk Kirketidende,
ble avsluttet
på følgende måte:
«Vår kirke trenger på nytt
å gi det kirkerettslige
arbeid bred plass.
Den nye Codex Iuris
Canonici
gir oss muligheter
til et meget nyttig
og inspirerende
sideblikk.»

Etter lang tids arbeid med den nye kirkeloven, skjedde en rekke ting i rask rekkefølge det siste året. Som tidligere nevnt i St. Olav, gjorde paven kjent den 25. januar 1959, da han kunngjorde Det annet Vatikankonsil at også kirkeloven fra 1917 skulle revideres. Etter at konsilet var avsluttet i 1965, kom forandringene i den katolske kirke på løpende bånd. I løpet av 1970-årene er nesten alle de liturgiske bøker skiftet ut. Menighetsråd og andre råd har sett dagens lys. Kirkeloven fra 1917 er supplert med stadig nye unntak og tillegg. Den nye kirkelov er på mange måter en kodifisering av de forandringer som katolikkene allerede har vent seg til.

Grundig og imponerende

Etter et omfattende forberedelsesarbeid ble forslaget til ny kirkelov behandlet i et stort møte 20.-28. oktober 1981. Deretter ble forslaget overlatt paven. I godt og vel et år bearbeidet han forslaget sammen med en engere krets av medarbeidere. 22. desember var den endelige lovtekst klar. Dagen etter holdt paven en jule-tale til kurien, og nevnte i slutten av talen at han ville promulgere ny kirkelov 25. ja-

nuar 1983. Dagen kom, og paven undertegnet den høytidelige konstitusjon. Men ennå var ikke lovteksten ferdig fra trykkeriet. Først 3. februar ble den lagt frem for offentligheten under en høytidelig seremoni der paven presenterte loven i en stor tale. Dermed kunne kanonister kaste seg over resultatet. Tyskerne har som vanlig arbeidet raskt og grundig. Høsten 1983 kom *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*, en bok på omkring 1200 sider. 1. søndag i advent tok den nye loven til å gjelde.

Jeg vil først og fremst gratulere med den nye kirkelov. Det er et grundig og imponerende verk. I innledningen til en artikkel av Knut W. Ruyter i St. Olav 9/1983 spørres det om den nye kirkelov «skal forkastes uten nærmere øyesyn eller gis en sjanse». En såpass negativ, eller i beste fall unnskyl-dende formulering, tyder på en respekt for loven, som på ingen måte står i forhold til det foreliggende resultat. Dessuten, hva annet kan katolikker gjøre enn å la loven få en sjanse? En del progressive teologer ønsker kanskje minst mulig kirkelig lovgivning? En lov virker hemmende på det frie liv og utvikling. Men nettopp det er jo hensikten

Misjon og dialog

Religionsdialogen er en uunnværlig del av sann kristen misjon. Problemene i forbindelse med dialogen er ikke skapt av Kirkenes verdensråd eller Vatikanet eller radikale teologer, men oppstår i selve møtet med religionene.

Kirkenes verdensråd og Vatikanet har funnet en middelvei. En del radikale teologer og missiologer går så langt at de setter spørsmålsteget ved selve kristendommens egenart. Og et økende antall konservative missiologer er på den annen side i ferd med å oppdage dialogen.

Jeg våger å påstå at også de vil tvinges inn i en vanskelig prosess. De må utmynte sin tro på en måte hvor de er tro mot fundamentet i kristentroen, og samtidig kommer til rette med de spørsmål og innsikter de mottar fra andre religioner. Så langt Notto R. Thelle i «Norsk tidsskrift for misjon» (no. 1/84).

Av Torbjørn Olsen

17

med enhver kirkerett. Livet i Kirken skal reguleres slik at det ikke er overlatt til tilfeldigheter, eller til den «sterkestes rett». Så får det heller være uenighet om hvordan og hvor langt slik regulering bør gå.

Loven kodifiserer, som sagt, stort sett fornyelsen fra Det annet Vatikankonsil. Samtidig er det klar kontinuitet mellom den gamle og den nye kirke-lov. Enkelte steder er kontinuiteten så sterk at enkelte vil påstå at loven slett ikke reflekterer fornyelsen fra konsilet.

Kirken - «Guds folk»

Under konsilet ble Kirken omtalt som et folk, «Guds folk». Den er noe mer enn en hierarkisk institusjon for å betjene og styre menneskene. En slik kirkeforståelse markeres klart i den nye loven. Det har preget både lovens struktur, ansvarsfordelingen i Kirken og formuleringen av såvel lovtekst som overskrifter. Det hindrer ikke at dette folk har en hierarkisk struktur. Samtidig skal lekfolket og underordnede geistlige gjennom valgte organer øve innflytelse oppover i hierarkiet. Dette er en klar konsekvens av læren om at alle troende som ansvarlige medarbeidere i Kirken. Alle kristne pålegges å ta del i Kir-

kens evangeliserende og diakonale oppdrag.

Viktig er det også at kirkeloven følger opp konsilets forståelse av ordenssamfunnene som noe annet enn et mellomskikt mellom presteskap og lekfolk. Den gamle kirkelovs bok II het «personer» og var inndelt i 1) presteskapet, 2) ordensfolk og 3) lekfolk. Nå heter den «Guds folk», og er inndelt i 1) de kristne, 2) Kirkens hierarki-

ske struktur og 3) institusjoner til helligelse av livet og organisasjoner med apostolisk formål.

Pastoralt preget

Kirkeloven har også et mindre juridisk, og sterkere pastoralt preg enn den gamle lov hadde. Mange konflikter skal primært søkes løst gjennom samtale, betenkningstid osv. Ekteskapsproblemer skal søkes løst ved

Kardinal hedret for sin innsats mot mafiaen

(NØP) Kardinal Salvatore Pappalardo, erkebiskop av Palermo, er nylig - sammen med den italienske president Sandro Pertini - blitt utnevnt til æresdoktor ved universitetet i Palermo. Bakgrunnen for utnevelsene er den innsats disse to har gjort i statens og kirkenes felles kamp mot den organiserte forbrytervirksomheten.

18

rådgivning før en sak tas opp til rettslig behandling. Dette synes å være godt i samsvar med moderne lederskap.

12 *canones* omtaler misjonsvirksomheten. Tidligere begrenset disse forskrifter seg til et par *canones*. Misjon er en del av Kirkens vesen. Misjonsarbeidet skal støttes fra alle bispedømmer. På en måte settes hele loven inn under dette perspektiv. Til lovens siste setning har paven da også latt tilføye en relativsetning: «(sjele-nes frelse) som i Kirken alltid må være den høyeste lov.» Dette er nyttig i en tid med mye uklarhet om misjonens berettigelse.

Kirkeloven reflekterer også den katolske kirkes nye økumeniske holdning. Etter den gamle kirkelov siktet den kirkelige lovgivning stort sett inn mot alle døpte. Den nåværende kirkelov presiserer at kirkelige lover gjelder medlemmer av den katolske kirke. Dette opphever ikke kirkesplittelsens ulykke. Men man unngår at ikke-katolikker blir «lovbrytere» ved selve det å ikke overholde katolske forordninger. Ekteskapsforskriftene er tilpasset denne prinsipielle nytenkning. Den kanoniske regulering av ekteskapelige forhold er en-

Ærefullt verv

(NØP) Den norske biskop Ole E. Borgen blir den første metodist utenfor USA som får presidentvervet i United Council of Bishops. Biskop Borgen, som er bosatt i Sverige og er det åndelige overhode for metodistene i blant annet Norge, Sverige, Danmark, Estland og Litauen, ble nominert på biskopenes generalkonferanse i vår. Borgen vil overta etter biskop James S. Thomas, Ohio.

dret fra å gjelde *døpte* (tidl. CIC, van 1016), til å gjelde *katolikker* (CIC, can 1059). Adgangen til i visse nødstilfeller å gi og motta sakramentene til/fra ikke-katolikker bekreftes på nytt. Ikke-katolikker har ikke noen grunn til å være misfornøyd med lovens økumeniske holdning.

Kirkens forhold til staten

På ett område markerer imidlertid loven sterk motsetning til Den norske kirke. Det gjelder forholdet til staten. Både gammel og ny kirkelov har sammen med all katolsk kirkerett like fra *investiturstridighetene* i middelalderen tatt sikte på å befeste Kirkens selvstendighet og uavhengighet i forhold til statlige organ. Nyere norske kirkerettsbøker fremstiller i en viss henseende Kirken som statens religionsvesen. Selv om en slik tenkning er langt fra gjenomført i Den norske kirke, er den nokså utvetydig i lovverket. Skal denne forskjell fjernes, bør forandringen alene skje i Den norske kirke. Det er det eneste som kan forsvares teologisk.

Et problem under utarbeidelsen av kirkeloven, var hvilken «rettsbeskyttelse» den enkelte katolikk skulle ha i forhold til overordnede organ.

Ny fromhet - Che Guevara og Frans av Assisi!

Hva har Frans og Che felles? Ingen av dem ville passe inn i vår norske debatt om det private som alternativ til det politiske. Ingen av dem ville skjønne særlig mye av diskusjonen rundt ny-moralismen. Like fullt var de begge fromme. Men fromheten deres var i seg selv en opphevelse av skillet mellom det

«Rettsbeskyttelsen» ble ikke så sterk som enkelte foreslo. Mange var redd det skulle begrense de lokale biskoper i deres embetsutøvelse. Jeg vil tro mange lutheranere vil ønske større rettsbeskyttelse i forhold til biskopene. Samtidig reguleres forholdet på en måte som i stor utstrekning er ukjent i Den norske kirke. Når alle berettigede hensyn skal samles, avveier loven på en rimelig måte rettstilstanden.

Begrensninger som gjelder kvinner

Kirkeloven fastholder klart at kun menn kan ordineres til biskoper og prester. Alt annet ville vært oppsiktsvekkende tatt i betraktning spørsmålets dogmatiske karakter, Det nye testamentes og tradisjonens vitnesbyrd og forholdet til den ortodokse kirke. Noe annet ville også brutt med Troskongregasjonens uttalelse fra 15. oktober 1976. Mer merkelig er det at diakonordinasjon heller ikke kan meddeles kvinner. Dog er vel det et problem som ennå ikke er endelig avklart. Merkeligst er det at kvinner fortsatt skal nektes å bli innvidd (innsatt) som akolytter og lektorer. Dette standpunkt begrunnes ikke dogmatisk. All den tid kvinner dessuten får

individuelle og det kollektive. De var etiske mennesker, «gode mennesker», ved at det vokste frem handlinger av troen deres. Handlinger som var akkurat så politiske som samfunnet krevde eller så individuelle som enkeltmenneskene krevde... Che og Frans viste oss at det gode liv er et liv for andre.

PAUL LEER SALVESEN I SALT
(DET GODE LIV)

utføre disse tjenester, synes det urimelig at de skal forbys selve innvielsen.

Områder hvor man hadde ønsket kirkelovens bestemmelser anderledes

Kirkeloven fastholder ordningen med *avlat*. Den tar vel primært sikte på å oppmuntre det alminnelige fromhetsliv. Kanskje kan ordningen beskrives og praktiseres slik at den burde kunne godtas av både katolikker og andre. Men selve begrepet er så belastet i økumenisk sammenheng at det hadde vært ønskelig om det i stillhet var fjernet fra kirkeloven. Fromhetslivet bør vel fremmes under henvisning til at troen bærer frukter (Matt 12, 33f), og ikke ut fra ønske om delaktighet i den jordiske og himmelske Kirkes felles skatter.

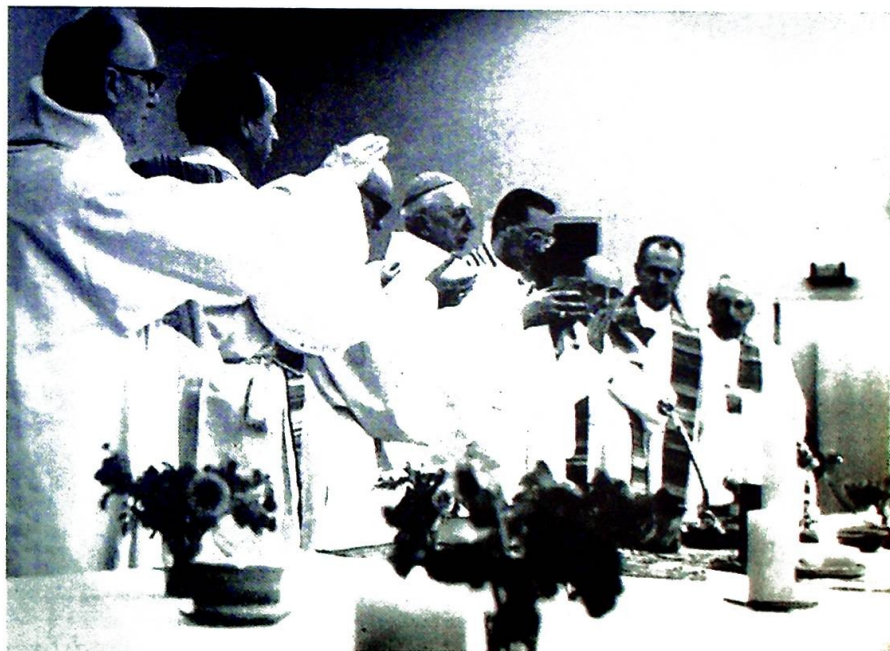
På samme måte ville det ha vært ønskelig om ordningen med *messeskipend* var blitt sløyfet i all stillhet. Ordningen kan muligens tolkes slik at den er forsvarlig: en prest har adgang til å motta en liten pengegave (NB: ikke lenger betaling) når han holder messe med tanke på en bestemt person eller formål. I praksis dreier det seg mange steder om en måte å samle inn penger, noe som jo er akseptabelt (1.Tim 5, 17.18).

Den letteste veien

Hvis vi i menighetene besøkte sultne, syke, enker og faderløse like hyppig som vi ber for dem hjemme og i kirken, ville Guds godhet bli lettere å oppdage. Men vi er tilbøyelige til å gå den letteste veien og la troen på undere

og mirakler avlaste oss fra å handle og fra å «vandre i de gjerninger som er lagt ferdige for oss». Det er en av farene ved mirakeltroen. Dette skriver overlege dr.med. Arnfinn Engeset i en artikkel om «Helbredelse ved tro» (Kirke og Kultur, nr. 4).

19

Jeg tror likevel mye kan vinnes om den katolske kirke ved andre innsamlingsmetoder overflødiggjør stipendordningen. Dermed kan også den utstrakte ordning med concelebrerte messer bortfalle. At biskopen concelebrerer messen sammen med sine prester, kan godt begrunnes teologisk, historisk og økumenisk. Men at f.eks. klosterprester daglig leser sin egen messe, eller concelebrerer, er vanskeligere å begrunne. Derfor er det nærliggende å tenke at praksis står i en viss sammenheng med at antall concelebranter er bestemmende for inntekten ved en messe. Jeg er klar over at dette problem slett ikke er like

aktuelt over alt i verden. Men det hadde vært ønskelig om kirkelovens bestemmelser kunne vært anderledes her.

Totalt sett er den nye kirkeloven et skikkelig gjennomarbeidet dokument som katolikker bør være glade for. Vi andre kan dessuten med stort utbytte arbeide med teksten.

*Har De husket
å betale
abonnementet
for
«St. Olav»*

Rasismen i Sør-Afrika

I sju-åtte måneder har frilans-journalist Aslak Aarhus oppholdt seg i Sør-Afrika og nabo-landene. Sammen med Ole Bernt Førshaug har han satt sammen bildespillet «Hvite skygger», et multi-media-opplegg om konfliktene i det sørlige Afrika.

I «Hvite skygger» blir flere hvite ungdommer intervjuet på gata. Når de blir spurt om de

kan tenke seg å være sammen med en svart er standardsvaret: «Nei! Er du gal.»

Uttalelsene er typiske, sier Aarhus. Rasismen i Sør-Afrika handler egentlig om psykologiske grunnholdninger. Hele den hvite befolkningen er fullstendig indoktrinert, dessuten er mange redd for de svarte. Ellers tror jeg den generelt dårlige politiske skoleringen blant de hvite må ta sin del av skylden.

SALT

Krever bedre familiepolitikk!

I et skriv til forbundskansler Helmut Kohl har det tyske katolske kvinneforbund hevdet at det eksisterer en form for «barnefiendtlighet» i Vest-Tyskland. Det har blant annet ført til et stigende antall aborter. En omfattende bedring av familiepolitikken er det eneste som kan motvirke denne beklagelige situasjon, mener det tyske katolske kvinneforbund.

KNA

«(I LANDET ISRAEL)»

I landet Israel lyder mange røster. Løvenes og lammenes. Skriftordsrøster og militærrøster, og skriftordsrøster som også er militærrøster. Hevnrøster. Fred nå-røster. Arbeidsomme røster og luksusrøster.

ket, det ukrenkelige mennesket. Hans menneskerespekt er ikke forbundet med noe ideologisk idol, heller ikke med noen fundamentalistisk eller annen gudelære. I nøkternhet befinner han seg blant ultraortodokse jøder, politiske sionister og mer eller mindre milde palestinere. I boken er han 'beholder', dvs. den som opptar i seg, noterer ned og 'rydder' det som alle disse krigsbegjærlige og fredslengtende menneskene meddeler ham. Han er journalisten og forfatteren som vandrer omkring i byer, landsbyer og nybyggerstrøk, lydhør for fattige og rike, ortodokse og humanister, jøder og arabere. De får alle komme frem til offentlighet gjennom boken, og leseren får vite at Offerets og Bøddelens spørsmål stilles om og om igjen i landet Israel. Naziregimet er aldri langt borte fra bevisstheten, og noen spør: Holder vi på å bli slik som aggressoren var den gangen? Har vi opptatt naziregimets kynisme i oss? Gjør vi mot palestinere det som nazistene gjorde mot oss? Inn i denne problematikken er det den anonyme Z holder sin uhyrlige tale:

'Hør på meg, kamerat. Hvis den løvpriste jødiske bevissthet hadde

brukt mindre tid på å frelse verden og forbedre menneskeheten - Marx, Freud, Kafka og alle geniene, ja, Einstein også, - hvis den istedet hadde rappet seg litt, bare en ti års tid, og hadde etablert en ørliten jødisk lilleputtstat, et slags uavhengig brohode fra Hadera ned til Gedera; og hvis den i rett tid hadde oppfunnet en ørliten atombombe til denne lille staten, ville det aldri ha blitt noen Hitler. Ikke noe Holocaust heller. Og ingen i hele verden ville ha våget å legge en finger på jødene. Og det ville ha vært tjue millioner av oss her idag, fra Suezkanalen til oljefeltene'.

Slik lyder kynismens stemme. Den helt sårede. Den som har mistet enhver sans for mennesket. Ingen annen sans enn nasjonalsansen er tilbake. Nasjonalismen er svøpen over jødene, mener Amos Oz. Ja, overalt er det den som er svøpen og den egentlige truselen. Vi deler ut menneskeverd etter rase og nasjon. Som om det ikke først og fremst dreier seg om én menneskehet som forvalter en uhyre sårbar jord.

Selv uttrykker Amos Oz seg slik:

'Synden hovmod består ikke i at et religiøst menneske tror på en guddommelig plan. Mennesket er religiøst i den grad det tror på en

Det fins ikke det som ikke artikulere seg i dette landet, som noen kaller 'hellig', og som andre sier er et ran fra palestinere. For palestinere, de delvis fordrevne, var i landet da jødene begynte å vende tilbake etter Landflyktigheten. Til dette hevder de ortodokse jøder at landet tilhører dem ifølge Skriften, det er Paktens land og en del av jødefolkets Utvelgelse som 'hellig' folk. Ja landet er som et 'utvidet tempel'.

Forfatteren av den merkelig betagende boken 'I landet Israel', Amos Oz, tilber ingen annen helligdom enn mennes-

Katolikker - annenrangs samfunnsborgere

I Pakistan har erkebiskopen av Karachi, kardinal Joseph Cordeiro, advart mot den truede situasjon som landets katolikker befinner seg i. Selv om president Zia-ul-Haq har tilkjent katolikkene full religionsfrihet i Pakistan (som er 99 prosent muslimsk), føler landets katolikker seg mer og mer som annenrangs samfunnsborgere.

Siden krigstilstanden ble proklamert for sju år siden, har kirken unntaket konfrontasjoner med den islamske statsreligion, men dette er til stor hindring for evangeliseringen, understreker kardinalen. Blant de intellektuelle i landet finnes en økende interesse for kirken, men konversjonene er få, og katolikkene fører en tilbaketrukket tilværelse

for ikke å provosere.

På den annen side er kirken relativt fri og slipper å søke om tillatelse til kirkelige trykksaker og søndagsprekener, opplyser en ledende katolsk prest i Pakistan.

KATHPRESS

En bok av Amos Oz

21

slik plan. Synden hovmod foreligger når et menneske mener seg å forstå denne planen bedre enn sine medmennesker, når det gjør seg til autorisert tolk, til planens jordiske representant. Da 'ligger synden på lur ved døren'.

Det fins jøder for hvem palestinere er venner, det fins jøder for hvem palestinere har samme iboende rett til 'land' som de selv har, det fins jøder for hvem palestinere er fiender, og det fins jøder for hvem palestinere nærmest er ikke-mennesker. Alt dette viser Amos Oz. Og han viser at det fins palestinere for hvem jøder er tyver og mordere, og det fins palestinere for hvem jøder er brødre og politiske samarbeidspartnere. Det fins overhodet ikke noe som ikke fins i landet Israel.

Noen jøder tenker fundamentalistisk og tolker enhver hendelse ut fra løftet om Messias' komme. De minner om kristentroens fundamentalister, som hele tiden beviser Johannes Åpenbarings sannhet med gruvekkende hendelser i verden nå. De ser ikke rett på virkeligheten, men ser den gjennom Skriftens 'filtre'. Det virker som om den samme kollektive psykiske struktur gjør seg gjeldende innenfor

helt forskjellige teologiske sammenhenger. Islam har også sine fundamentalister, kraftigst representert i den iranske ayatollah Khomeini.

Amos Oz leder bevegelsen Fred nå. Hans bok er avsløring og kampskrift. Den er et document humain som ikke pynter på den grelle nasjonale virkeligheten. Men det er også sant at etter massakrene i flyktningeleirene i Libanon høsten 1982 demonstrerte hundretusener av israelere mot sin egen regjerings delaktighet og for 'fred nå'. Enkelt og fredsælt uttaler en gammel araber det som må være viktig og sant:

'Skriv i den israelske avisen,

skriv: Det som har vært, er over. Slutt. Alle ønsker å leve i landet. Alle jødene og araberne ønsker å leve. Skriv at landet hverken tilhører jødene eller araberne. Det er Guds land.'

'I landet Israel' er smidig og livfullt oversatt fra engelsk av Torbjørn Bergane.

Amos Oz
I landet Israel
Cappelen 1984

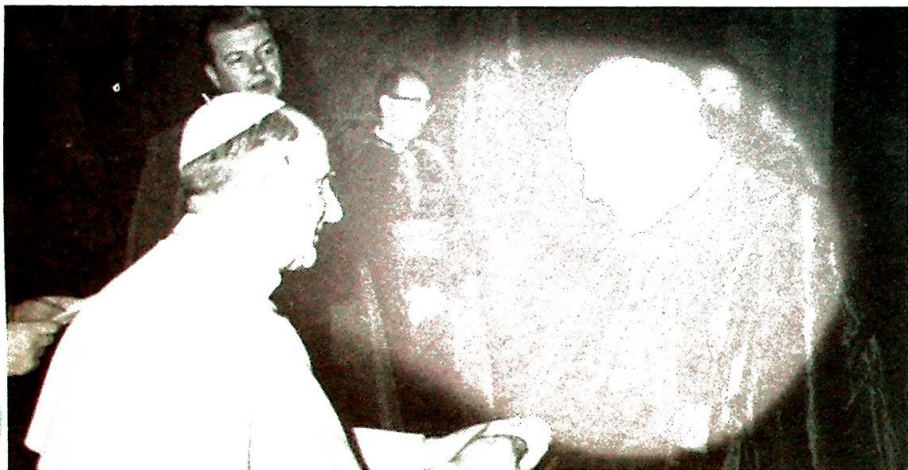
Besteforeldre og barnebarn på leir

Det Danske Misjonsselskap har gjort gode erfaringer med en type leirer der besteforeldre og barnebarn er deltagere sammen. De to generasjoner trives godt i hverandres

selskap. Særlig er den såkalte blå timen blitt en suksess. Her forteller besteforeldrene barnebarna om hvordan det var å være barn før, mens barna får slippe til med opplevelser de har fra skole og fritid i dag.

KPK

Monsignore Sund er død

Arne Olav Hallvard Beissel Sund ble født 29. august 1898. Etter artium i 1916 begynte han sine studier ved Universitetet i Oslo (dengang Christiania). I studietiden konverterte han til den katolske tro, etter hvert modnet ønsket om å bli prest, og i 1920 drog han til Roma for å studere ved det pavelige Collegio Urbano. Han ble ordinert til prest 20. desember 1925 av kardinal van Rossum som også besøkte Norge.

Året etter tok pastor Sund doktorgraden i teologi og reiste derefter tilbake til Norge hvor han begynte sin prestegjerning for det daværende apolstoliske vikariat frem til han i 1929 ble utnevnt til rektor ved St. Sunniva kirke i Molde. Etter to år der var han sogneprest ved St. Josefs kirke i

Haugesund frem til 1933, så fulgte åtte år som sogneprest i Tønsberg. Fra 1941 til 1947 var han sogneprest ved St. Olav kirke i Oslo, og så var han igjen i Tønsberg frem til 1964.

I 1963 utnevnte pave Paul VI ham til pavelig kammerherre («for den lange og tro tjeneste i bispedømmets sognetjeneste») som det stod i St. Olav i forbindelse med utnevnelsen, en utnevnelse som medførte titelen monsignore.

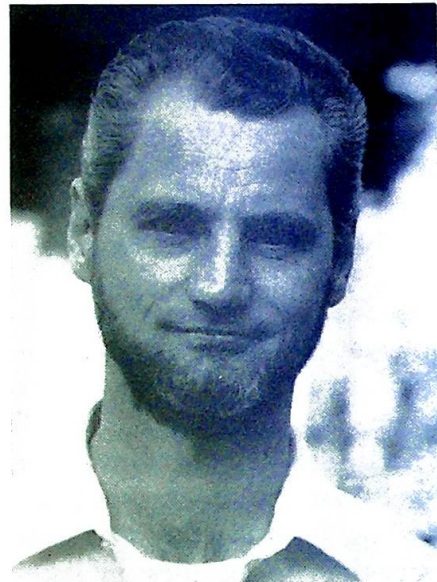
Efter sogneprestgjerningen i Tønsberg drog monsignore Sund tilbake til Haugesund, og i sine siste år fant han et godt og trygt hjem hos Fransiskus-søstrene der. Han døde den 15. juni i år etter lengre tids sykeleie og ble begravet den 20. juni i Stavanger.

Pavebil blir sykebil

Ifølge en beslutning av de engelske biskoper vil den største av de to bilene som paven benyttet under sitt besøk i Storbritannia, bli ombygget til en spesiell legebil, til bruk i utviklingsland.

CATHOLIC HERALD

Diakonvielse

Den 17. juni ble David Fitzhugh viet til diakon av biskop Gerhard Schwenzer i St. Olav Domkirke.

Den nye diakon, som skal bli prest i Norge, er født i Tennessee, USA, den 16. november 1945. Han har studert matematikk, men også arbeidet ved psykiatrisk sykehus. Siden oktober 1981 har han studert teologi i Roma.

Ved høytideligheten i St. Olav Domkirke ble en annen prestestudent, Rolf Kolbjørn Bowitz, innsatt som lektor.

To gledelige begivenheter for Kirken i Norge på en dag som også av andre grunner stod i gledens tegn - det var jo dagen for Kristi legems og blods fest.

**RENÉ OG
HÉLÉNE BIRKELAND**

Tannleger
Bygdø Allé 58 B - Oslo 2
Tlf. 44 86 13

FORSIKRINGSAKTIESELSKAPET LIVSFORSIKRINGSSELSKAPET
VESTA HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

Liturgisk kalender

Gudstjenester

23

AUGUST

- 27. Monika, Augustins mor.
1. Tess, 1, 1-5. 11b-12.
Mt. 23, 13-22.
- 28. Augustin, biskop og kirkelærer.
1. Tess. 2, 1-3a. 14-17.
Mt. 23, 23-26.
- 29. Johannes Døperens martyrdød.
Jer. 1, 17-19. Mk. 6, 17-29.
- 30. Ferial. 1. Kor. 1, 1-9. Mt. 24,
42-51.
- 31. Ferial. 1. Kor. 1, 17-25. Mt. 25,
1-13.

SEPTEMBER

- 1. Ferial el. Marias lørdagsmesse.
1. Kor. 1, 26-31. Mt. 25, 14-30.
- 2. 22. alm. søndag.
(Norske Tidebønner Uke 2)
Jer. 20, 7-9. Rom. 12, 1-2.
Mt. 16, 21-27.
- 3. Gregor den Store, pave og
kirkelærer. 1. Kor. 2, 1-5.
Lk. 4, 16-30.
- 4. Ferial. 1. Kor. 2, 10b-16.
Lk. 4, 31-37.
- 5. Ferial. 1. Kor. 3, 1-9. Lk. 4, 38-44.
- 6. Ferial. 1. Kor. 3, 18-23.
Lk. 5, 1-11.
- 7. Ferial. 1. Kor. 4, 1-5. Lk. 5, 33-39.
- 8. Festen for Jomfru Marias fødsel.
Mika 5, 1-4a el. Rom. 8, 28-30.
Mt. 1, 1-16. 18-23 (el. 18-23).
- 9. 23. alm. søndag.
(Norske Tidebønner Uke 3)
Esek. 33, 7-9. Rom. 13, 8-10.
Mt. 18, 15-20.

		Dialogmesse	Høymesse
Arendal	Tyholmen	<i>lörd.</i> : 18.30	
<i>St. Franciskus kirke</i>	Tlf. 22 209	<i>sønd.</i> : 8.00	11.00
Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	<i>lörd.</i> : 17.45	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 53 77 35	<i>sønd.</i> : 9.15	10.45
<i>Eikeli katolske kirke</i>	Veståsen 18		10.30
	Tlf. 24 25 69		
Bergen	Christiesgt. 16	<i>lörd.</i> : 19.00	
<i>St. Pauls kirke</i>	Tlf. 32 54 10	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
<i>Vår Frue Kirke</i>	Helleveien	9.30	
Bodø	Hernesvn. 22	<i>lörd.</i> : 19.00	
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 21 783	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
Drammen	Cappelensgt. 1	<i>lörd.</i> : 13.00	
<i>St. Laurentius kirke</i>	Tlf. 83 20 19	<i>sønd.</i> : 8.30	10.30
Fredrikstad	Kongensgt. 9	9.00	11.00
<i>St. Birgitta kirke</i>	Tlf. 11 438		
Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
Halden	Kristian V's pl. 1	9.00	10.45
<i>St. Peters kirke</i>	Tlf. 81 168		
Hamar	Torvgt. 113	<i>lörd.</i> : 18.00	
<i>St. Torfinns kirke</i>	Tlf. 23 751	<i>sønd.</i> : 19.00	11.00
Hammerfest	Salsgt. 52	19.00	11.00
<i>St. Mikael kirke</i>	Tlf. 11 447		
Harstad	Skolegt. 4	<i>lörd.</i> : 17.00	
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 61 501	<i>sønd.</i> : 10.30	
Haugesund	Haraldsgt. 21		11.00
<i>St. Josefs kirke</i>	Tlf. 23 195		
Hønefoss	Vesterngt. 5		11.00
<i>St. Theresias kirke</i>	Tlf. 22 381		
Kristiansand S.	Kirkegt. 3	<i>lörd.</i> : 13.00	
<i>St. Ansgar kirke</i>	Tlf. 24 225	<i>sønd.</i> : 10.00	11.00
Kristiansund N.	Flintegt. 5		11.00
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 72 779		
Levanger	Jernbanegt. 29		11.00
<i>St. Torfinns kirke og</i>			
<i>St. Eystens sykehjem</i>			
Lillehammer	Weidemansgt. 3A	<i>lörd.</i> : 18.00	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 52 550	<i>sønd.</i> : 10.00	

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

BEGRAVELSESBYRÅET
TS Jacobsen a/s
 Ullevålsvn. 1
 TELEFON * 20 79 05
 Alltid telefonvakt

Liturgisk kalender

Gudstjenester

10. Ferial. 1.Kor. 5, 1-8. Lk. 6, 6-11.
11. Ferial. 1.Kor. 6, 1-11.
Lk. 6, 12-19.
12. Ferial. 1.Kor. 7, 25-31.
Lk. 6, 20-26.
13. Johannes Krystosomos, biskop og kirkelærer. 1.Kor. 8, 1b-7.11-13. Lk. 6, 27-38.
14. *Korsets opphøyelse.*
4. Mos. 21, 4-9 el. Fil. 2, 6-11.
Joh. 3, 13-17.
15. Den salige Jomfru Marias smerter. Hebr. 5, 7-9.
Joh. 19, 25-27 el. Lk. 2, 33-35.
16. 24. alm. søndag.
(Norske Tidebønner Uke 4)
Jesu Sirak 27, 33-28, 9.
Rom. 14, 7-9.
Mt. 18, 21-35.
(Kornelius, pave, og Kyprian, biskop, martyrer feires ikke).
17. Ferial el. Robert Bellarmin, biskop og kirkelærer.
1. Kor. 11, 17-26. Lk. 7, 1-10.
18. Ferial. 1. Kor. 12, 12-14. 27-31a.
Lk. 7, 11-17.
19. Ferial el. Januarius, biskop og martyr, 1. Kor. 12, 31-13, 13.
Lk. 7, 31-35.

		Dialogmesse	Høymesse
Lillestrøm	Romeriksgt. 1	9.00	10.30
<i>St. Magnus kirke</i>	Tlf. 71 28 85		
Molde	Parkvn. 25		11.00
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 51 467		
Moss	Ryggevn. 24		17.00
<i>St. Mikael's kapell</i>	Tlf. 51 038		
Narvik	Håreksgt. 82		18.30
<i>Kristi Kongekirke</i>			
Oslo	Akersvn. 1	<i>lörd.</i> : 19.00	
<i>St. Olav domkirke</i>	Tlf. 20 72 26	<i>sønd.</i> : 9.30	11.00
		19.00	
<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4	8.35	11.00
	Tlf. 67 23 83		
<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15	9.00	11.00
	Tlf. 55 07 71	18.30	
<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52	9.00	
	Tlf. 55 81 21		
<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23	9.00	11.00
	Tlf. 21 23 55		
<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5		10.00
	Tlf. 64 18 20		
Porsgrunn	Sverresgt. 26	<i>lörd.</i> : 18.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 50 793	<i>sønd.</i> :	11.00
Stavanger	Dronningensgt. 8	8.30	11.00
<i>St. Svithun kirke</i>	Tlf. 52 55 34	9.30	
		18.00	
Stord			
<i>Hl. Ånds Kapell, Skyttarhaugsvn. 12</i>			
<i>Høymesse hver 2. søndag kl. 11.</i>			
<i>Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230</i>			
Tromsø	Storgt. 94	<i>lörd.</i> : 19.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 84 277	<i>sønd.</i> :	11.00
Trondheim	Prinsensgt. 2a2	9.00	11.00
<i>St. Olavs kirke</i>	Tlf. 21 214		
Tønsberg	Sandefjordsgt. 1		11.00
<i>St. Olav kirke</i>	Tlf. 11 949		
Voss	Finnesvegen 57		Etter avtale
<i>St. Olavs kapell</i>	Tlf. 12 510		
Ålesund	Nørvesund	<i>lörd.</i> : 17.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 37 558	<i>sønd.</i> : 8.30	11.00

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt
SATS + PASTE A/S
 Maridalsveien 8, Oslo 1
 Tlf. (02) 41 38 48

Neste nummer utgis 17. september. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarlig redaktør: Else-Britt Nilsen
Medredaktør: Unni Klepper Joynt

Redaksjon og ekspedisjon:
Akersveien 14, 0177 Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Medarbeidere:
Liv Greni
Aage Hauken o.p.
Kjell Arild Pollestad o.p.
Gunnel Vallquist

Abonnement kr. 130,- pr. år.
Utenfor Skandinavia kr. 150,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13. Postgiro 2 04 64 80

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

**Velkommen tilbake!
Uthvilte og fulle av
fornyet leselyst?**

De apostoliske fedre. Med innledning og noter. Red. av Ernst Baasland og Reidar Hvalvik.
Hf. kr. 158,-.

Nicolaus Cusanus' *Dialog om trosfreden.* Utvalg og oversettelse av Kari Elisabeth Børresen.
Hf. kr. 105,-.

Ur Filokalia om Hjærtats bøn. Urvall och översättning av Sten Rohde.
Hf. kr. 40,-.

A. Arborelius o.c.d.: *Edith Stein biografi - tekster.* Hf. kr. 67,-.

Inger Brochmann: *Det ukuelige Liv.* Tanker om livet etter livet. Dansk.
Hf. kr. 72,-.

Jonathan Schell: *Skjebnetimen.* Anmeldt av Wera Sæther i St. Olav nr. 6/84. lb. kr. 138,-.

Tollak B. Sirnes: *Å vokse i alder og visdom.* Tanker om det å bli eldre.
lb. kr. 96,-.

mandag og fredag 9-16
tirsd. onsd. torsdag 9-17
lørdager 9.30-13.30

telefon (02) 20 72 48

Søstrene på Lunden takker hjertelig

alle som møtte frem til høytideligheten 7. juni
og alle som sendte oss hilsener i anledning dagen.

Vi gleder oss over fellesskapet i kirken og over det gode samarbeid.
Vi bevarer alle i vår bønn.

ST. GUDMUNDS LEGAT

St. Gudmunds legat til katolske barns og ungdommers religiøse utdanning skal utdeles for 1984-85.
Søknader stiles, innen 30. sept. 1984, til:

Prioren for Dominikanerne
Postboks 5036
Majorstua
0301 OSLO 3

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikfabrikk
Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf. 21 69 06

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4
Tlf. 21 18 32

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

Blikk på tiden

Børre Knudsens utmarsj

Søndag 20. mai 1984, mens menigheten i Tennes kirke i Balsfjord sang «O Herre Krist, deg til oss vend», vandret sogneprest Børre Knudsen alene fra koret, ned midtgangen og ut av kirken og forlot den menighet han hadde tjent i 16 år. Han ønsket ikke selv en slik utgang, men da biskopen i Nord-Hålogaland under den samme gudstjenesten innsatte en ny prest i sognet, hadde den gamle hyrde ingen annen utvei. Dagbladet kalte det en «demonisk sorti», Verdens Gang «en siste protest». Biskopen avfeiet det hele med et skuldertrekk: «Dette med dramatikk er en del av Børre Knudsens legning».

Ved Nobelprisutdelinger og andre høytidelige anledninger er det norsk skikk å tale vel om dem som trosser de store masser, og ikke sjelden henvises det til Kierkegaards ene som har rett mot de ti tusen. Vi hyller enstemmig Sokrates, Luther, dr. Semmelweiss, Waleza og Sakharov. Men når en ukuelig samvittighet oppstår i våre egne små kretser og anfekter vår hjemlige kompakte majoritet, da faller biskoper og dommere og ministre hverandre om halsen og legger råd om hvordan de skal få ryddet den ene av veien. Helst bør det skje ved hjelp av prosten Sparres velprøvede patentfilt, så ikke maktens avsløres og den kompakte majoritet rakner i sine sammenføyninger og mister sine illusjoner. Man lykkes som regel; den ene går ensom ut og har intet annet å appellere til enn historiens dom - og Guds.

Børre Knudsens ensomme utmarsj fra sin sognekirke vil bli husket i norsk kirkehistorie. I en eneste dramatisk gestus anskueliggjorde han her Den norske kirkes situasjon i 1984 så klart som det overhode lar seg gjøre: Kirken avsatte en prest som ikke på noe punkt hadde avveket fra kristen tro og kristen sed, men som hadde tjent sin menighet med ord og sakrament i 16 år, hvorav de siste fem uten statlig lønn.

Børre Knudsens eneste «forbrytelse» var at han nektet å være embedsmann i en stat som ikke gav rettsvern til barnet i mors liv. Man kan forstå at Staten da fikk ham dømt for «embedsforsømmelser». Der er logikk i det. At kirken derimot gjennom sine biskoper gikk med på å avsette en prest på slike betingelser - det er en absurditet som vil vekke oppsikt i kirkehistorien. Det nytter nemlig ikke å toe sine hender og legge skylden på Staten og domstolene. Dersom ikke biskopene hadde grepet inn, ville Børre Knudsen fremdeles ha sittet som sogneprest i Balsfjord. Staten er human.

Der er noe brysomt ved mennesker med samvittighet. Om og om igjen gnåler de på det samme, mens den kompakte majoritet stadig er på gli i takt med tidsånden. Kirken har forlenget sluttet å bråke om abortsaken; opinionen har i løpet av skremmende få år akseptert fosterdrap som et middel til å løse sosiale og menneskelige problemer. Dermed er det også blant kirkens folk stort sett blitt «ro omkring» spørsmålet; man samler seg om nye, mindre brennbare merkesaker og irriterer seg over dem som har «det dramatiske i sin legning» og kaller urett for urett til Dovre faller. I Balsfjord fikk vi et usedvanlig klart bilde av hvordan styrkeforholdet også innen kirken er mellom den urokkelige samvittighet og maktens og kompromissenes menn.

Historien har en vidunderlig evne til å glemme kompromissenes menn. De var nevneverdige kun i sin samtid, men ligger nå i svulstige gravmæler med glemte navn. Børre Knudsens samvittighet vil

derimot ikke bli glemt. Den vil vokse, den vil vide seg ut og bli selve kirkens samvittighet. Det er Den norske kirkes fremtidige kamp sognepresten i Balsfjord inntil videre har ført alene; om hundre år vil han bli betraktet som en forløper for noe vesentlig.

Hvordan jeg kan vite det? Det vet jeg for det første ut fra min tro: Kristus har lovet at hans kirke skal bestå til tidenes ende. Jeg regner det for overveiende sannsynlig at den da også vil overleve i Norge, selv om løftet ikke gir noen slike garantier. Dernest tilsier min fornuft meg at der mellom et samfunn på vei bort fra kristen tro og kristne normer, og en kirke som kjemper for å bevare denne tro og disse normer, før eller siden må inntre et brudd. Jeg regner også med at etterhvert som det avkristnede samfunn begynner å vise sitt sanne ansikt, vil stadig flere innse hvilken ulykke det var å begynne å tukle med livets hellighet og ukrenkelighet. Jeg holder det ikke for usannsynlig at mange i fremtiden vil ønske de hadde hatt noe av Børre Knudsens samvittighet adskillig tidligere.

Kirkens liv er mysteriøst og paradoksalt. Det blomstrer i forfølgelse og motgang, det visner gjerne i medgang og velferd. Slik virker Åndens lov, slik er det å dyrke en korsfestet Gud. Børre Knudsens utmarsj er et velkjent bilde fra kirkens lange vandring; der har vært mange slike oppbrudd underveis. Jeg er overbevist om at den dag vil komme da Den norske kirke vil gjenkjenne sitt sanne ansikt i den presten som ensom og salmesyngende vandret ut av sin sognekirke fordi han adlød Gud og sin samvittighet mer enn mennesker.

Pater Hilarion